

GYERMEKVÉDELMI ISMERETEK CSERKÉSZEKNEK

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Gyermekvédelmi ismeretek cserkészeknek

*Hálásan köszönjük mindazoknak,
akik hozzájárultak a kézikönyv létrejöttéhez:*

*Barna János (14.)
Bayer Kinga (1106.)
Constantinovits Milán (46.)
Gergely Péter (133.)
Kutas Enikő (823.)
Kuti Veronika (1604.)
Németh Eszter (412.)
Paulik Áron (811.)
Plop Andrea (813.)
Rakovszky Dorina (831.)
Rudan János (25.)
Solymosi Balázs (205.)
Soós Árpád (192.)
Szabó Zsófia (426.)
Szőke Piroska (1909.)
Szöllősy Vágó János (96.)
Tamási Eszter (46.)*

Gyermekvédelmi ismeretek cserkészeknek

Magyar Cserkészövetség
Budapest

© Magyar Cserkészszövetség, 2018
A kiadvány kereskedelmi forgalomba nem hozható!

Készült a Magyar Cserkészszövetség EFOP-1.3.6-17-2017-00001 azonosítószámú
Imre herceg terv – közelebb egymáshoz című projektjének a keretében.

A kézikönyvet készítette:
Birinyi Márk – pedagógus-szociálpolitikai szakértő
és Rudanné Németh Csenge (1909.)

Szerkesztette:
Rudanné Németh Csenge cst. (1909.)

Illusztrációk:
Horváth András őv. (25.)
Huszár Márton őv. (217.)

ISBN 978-963-8305-47-3

Kiadó: Magyar Cserkészszövetség
A kiadásért felel: Pótor József, MCSSZ országos ügyvezető elnök
Készült a Kornétás Kiadó Kft. gondozásában
Felelős vezető: Pusztay Sándor ügyvezető igazgató
Műszaki szerkesztő: Odler Péter
Nyomta a Séd Nyomda Kft.
Nyomdavezető: Katona Szilvia ügyvezető igazgató

Bezárt a hó a szobámba. Kint térdig ér, vagy még magasabban. Akik beszélgetni jöttek volna hozzám, otthon maradtak. Dermesztő a hideg. Metszőn fúj a szél. Ritka délután: egyedül vagyok. Csak ülök, és emlékezem. A holtakra – mint az öregekre. Sorra, ahogy eszembe jutnak.

Lajosra, a legokosabb osztálytársunkra a gimnáziumban. Dolgozatairól írtuk le a matematikafeladatokat. Mert mi, maturandusz urak, udvaroltunk. Ő nem. Kicsi, torznövésű és csúnya volt. Ő tanult. Mindenkin segített. Sosem fogadott el semmit. Tornából felmentették. De lejött a tornaterembe – bennünket nézni. Egyszer a tornatanárunk az öltözőben beleszaladt. Ráüvöltött: – Mit lábatlankodsz itt, te töpörtyű?! – félrelökte, és berohant a zsivajgó kosárlabdázók közé. Lajos elesett. Tornacipőmet vetettem le, és Lajosra néztem. Tétován felállt. Felment az osztályba. Mire felértem, a helyén ült – egyedül. Mozdulatlanul. Maga elé nézett. Háromszögletű arca krétafehéren világított. Felé nyújtottam a szendvicsemet:

– Szalámis, szereted?

– Nem.

Maga elé meredt. Tudtam, hogy szereti. Ritkán hozott tízórait. Özvegy édesanyja nevelte valami betegségyéből. Az érettségim mellettem ült. Amikor látta, hogy kínlódom az egyenlet felállításával, keskeny cédulán egy óvatlan pillanatban elibém tolta az indulási képletet. Sosem tudtam megköszönni. Az érettségi bankettre egyedül ő nem jött el.

Geológus lett. Az újságban olvastam a nevét, amikor kitüntették. Egyszer levelet kaptam édesanyjától. Kérte, keressem fel – Lajos meghalt. Még 30 éves sem volt. Rohantam. – Íróasztalán egy magának címzett borítékot találtam, de levél nem volt benne – mondta a madárcsontú öregasszony. – Lajos a Normafánál felakasztotta magát. Zsebében ezt a cédulát találták. Ideadta.

Csak ennyi állt rajta: Minek éljen egy töpörtyű?

Ránéztem, ő pedig énrám.

– Azért kértem, keressen fel – szólalt meg újra –, hátha érti ezt a cédulát.

Mit mondhattam volna? Hogy vannak lassan ölő mondatok? Hallgattam. Aztán megcsókoltam Lajos anyját, és eljöttem. Amikor a gimnázium előtt zörgött el a villamos, bögtem. Azóta sem szeretek arra járni.

Gyökössy Endre

*„Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon,
még ha megöregszik, akkor sem tér el attól.”*

Péld 22, 6

Miért született ez a kiadvány?

„A cserkészlet vallásos alapokon nyugvó, önkéntes, nem politikai ifjúságnevelő mozgalom, amely nemre, származásra, bőrszínre vagy vallásra való tekintet nélkül nyitott mindenki számára...”¹, így a fogadalmunk és a törvényünk útmutatása mellett segítheti munkánkat egy holisztikus szemléletű, gyermek- és ifjúságvédelmi összefoglaló kiadvány.²

A cserkészmozgalmat sikerének egyik fontos eleme a biztonságos környezet megteremtése, a gyermekek és a fiatalok fejlődésének támogatása. A cserkészlet védett közege és az ezzel együtt megélt bizalmi kapcsolat lehetővé teszi a fiatalok számára a különböző nehézségek könnyebb leküzdését.

A gyermekek jólétével kapcsolatban fontos kérdésként jelentkezik a kötelesség és a felelősség kérdésköre, azaz hogyan és mi módon képes a cserkész, a cserkészvezető fenntartani a biztonságos és őszinte közeget a közösségben, valamint hogyan tudja támogatni és megóvni a Szövetségben belül védelemre szoruló gyermekeket, fiatalokat.

A gyermekek egészséges fejlődésének támogatása érdekében elengedhetetlen, hogy a cserkészek is tisztában legyenek a gyermekbántalmazás és elhanyagolás észlelésekor megtehető és megteendő lépésekkel.

A Cserkészmozgalom Világszervezetének (WOSM)³ gyermek- és ifjúságvédelmi területen tett ajánlását szem előtt tartva összegyűjtöttük és közreadjuk a cserkészvezetők számára is fontos gyermekvédelmi ismereteket.

Célunk, hogy a kiadvány kézbevétele után a vezetők saját környezetükben meglássák, mi az, amivel a cserkészmozgalmat még tökéletesebben és a gyermekekre szabottan alkalmazhatják. Valamint célunk az is, hogy a vezető az esetleges veszélyekre, nehézségekre fel tudjon készülni, illetve ha már baj van, akkor tudja, hogy mit és hogyan kell tennie.

1 http://cserkesz.hu/sites/default/files/konyvlap_fajl/asz_mcssh_2015_04_11_0.pdf

2 <https://cserkesz.hu/latogatok/magunkrol/mi-a-cserkeszet>

3 Child and Youth Protection – Position Paper WOSM 2016. október; <https://www.scout.org/node/274076>

Azt szeretnénk, ha ez a könyv...

- segítene megismerni a gyermekvédelem alapvető fogalmait;
- hasznos tanácsokkal, jó gyakorlatokkal, irányelvekkel szolgálna a Magyar Cserkészszövetségben dolgozó vezetők számára a gyermekek védelmében;
- olyan ismeretek és attitűd birtokába juttatná a vezetőket, aminek használatával a rájuk bízott gyermek és fiatal cserkészeket önmaguk megvédésére tudják bátorítani;
- mind a csapatokban, mind a vezetőképzésben dolgozó vezetők számára iránymutatásként szolgálna a gyermekbántalmazás megelőzésében, a veszélyeztetett gyermekek támogatásában, az esetlegesen már megtörtént esetek kezelésében;
- segítséget adna a gyermekvédelem más szereplőivel történő kapcsolatfelvételben;
- a cserkészek és a velünk kapcsolatba kerülők számára bizalmi alapon nyugvó, átlátható rendszert mutatna be;
- segítséget nyújtana gyermekbántalmazás felismerése esetén a jogszabályi kötelezettségek teljesítésében és lehetőségek kihasználásában.

Miben segíthet nekem a kézikönyv?

Kinek szánjuk a kiadványt?

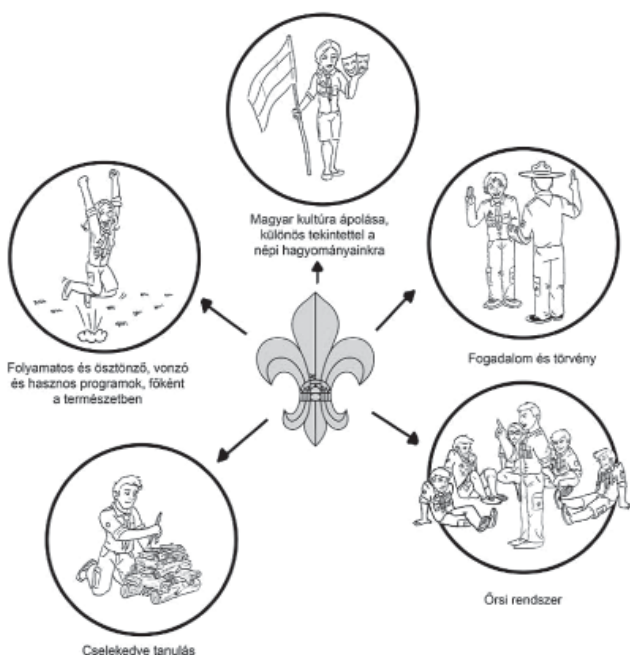
A kiadványt elsősorban az őrsvezetőknek, rajparancsnokoknak és csapatparancsnokoknak szánjuk,

- valamint minden olyan cserkésznek, aki a mozgalomban szolgálatot vállal.
- Szeretettel ajánljuk a szülőknek, pedagógusoknak is, hogy megismerjék a Magyar Cserkészszövetség gyermekek védelmében kialakított rendszerét.

A cserkészmozgásról röviden

„A magyarországi cserkészmozgalom célja, hogy a társadalmat olyan életrevaló, elkötelezett, felelős, egészséges polgárok alkossák, akiknek fontos, hogy önmaguk folyamatos nevelése által az Isten felé növekedjenek. Ennek eléréséért ifjúságnevelést végez önkéntesei által, illetve életmodellt nyújt. Mindezt saját nem-formális nevelési módszerével végzi.” (lásd: MCSSZ Egységes Ifjúságnevelési Koncepció)

A fenti cél eléréséhez a cserkészmozgás öt elemre épít.

(forrás: MCSSZ Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv)

A cserkészmozgás céljának elérése érdekében elengedhetetlen, hogy a vezető és a vezetett, a gyerekek és a felnőttek szoros együttműködésben dolgozzanak. A fejlődés akkor a leghatékonyabb, ha ismeritek egymást, bíztok egymásban. Ez a bensőséges viszony nagy távlatokat ad a cserkészek közötti kapcsolatban, de természetesen veszélyeket is rejt.

Kapcsolatom a gyermekvédelemmel

A vezetettek veszélyeztetettsége – A vezető veszélyeztetettsége

Első hallásra talán tőled távol esőnek tűnhetnek a gyermekvédelem kérdései. A következőkben szeretnénk megmutatni neked, hogy a cserkészmunka során vezetettjeid és Te magad hogyan kerülhettek kapcsolatba ezzel a témakörrel.

Vezetettek veszélyeztetettsége

A cserkészmódszer megköveteli a szoros, bizalmi kapcsolatot a vezetők és vezetettek között a cserkészközösségen belül. A fiatal cserkészek olyan életszakaszban vannak, amikor különösen is érzékenyek és sérülékenyek lehetnek.

A cserkészközösségben a bántalmazásnak több formája is előfordulhat: csúfolás, kiközösítés, piszkálás, becsmélés, lenézés, verekedés stb. Az őrökben klikkek is kialakulhatnak, vagy egy őrstag periferiára kerülhet, elszigetelődhet. Az őrsvető feladata, hogy tudatos munkával megakadályozza a káros folyamatok kialakulását és megvédje az ezt igénylő cserkészeit.

Vezetőként nem csak a cserkészközösségen belül felmerülő veszélyekre, bántalmazásra kell figyelnünk. Őrstagjainkat

- családon belül,
- az iskolában,
- más közösségekben (pl. edzésen),
- a társas kapcsolatokban,
- a virtuális térben (pl. közösségi weboldalak; e-mail)

is érheti bántalmazás, melyeknek hatását mi is tapasztalhatjuk.

Ezek felismerésekor bölcsen és nagy érzékenységgel dönts. Konzultálj raj-, csapatparancsnokoddal vagy a csapat gyermekvédelmi felelősével. Beszélj meg őrstagoddal, hogy hogyan tudsz neki segíteni. Adott esetben szólj tanárának, jelezd a szülők és/vagy szakértők (családsegítő, gyámhatóság, rendőrség) felé a problémát.

A cserkészközösség bizalmi légkörében elmondhat az őrstag olyan információkat is, amit mással nem mer megosztani. Ilyenkor jelezd, hogy értékeled a bizalmát, és jó, hogy ezt megosztotta veled. Segítsd és támogasd őt, szükség esetén pedig kérj segítséget!

Veszélyforrások a vezetés során

Még a legjobban előkészített programon is előfordulhat, hogy kellemetlen helyzetbe kerülsz. Sérülés, lelki fájdalom vagy veszteség érheti egy cserkészet az általad vezetett programon; bántathják, csúfolhatják egymást a gyerekek; akaratlanul is megbánthatod valamelyik cserkészt; egy látszólag alaposan előkészített program is elsülhet rosszul. Valószínűleg könnyebben megbirkózol az ilyen esetekkel, ha tudatában vagy a felelősségednek és az ilyen jellegű veszélyeknek is.

Vezetői feladatodból fakadóan sokszor fogod magad olyan helyzetben találni, amely nagyfokú (akár a korosztályodtól nem elvárt!) érettséget, döntéseket kíván – a fajsúlyos helyzetekben rosszul meghozott döntéseknek pedig igen komoly következményei lehetnek. A bizalomról, hatalomról, jogaidról és kötelességeidről szóló részeket ilyen szemmel olvasd.

Mindig jobb a kényelmetlen szituációkra fejben előre felkészülni. Így könnyebb dolgod lesz, ha éles helyzetben kell helyt állnod. Például, ha táborparancsnok vagy, akkor készíts vészforgatókönyvet tábori balesetek esetére – kik, milyen autóval viszik a sérültet, melyik kórházba, hol vannak a gyerekek összegyűjtött papírjai stb. –, így csak ezt az eljárásrendet kell követni.

Bizalom a cserkészzetben

A bizalom alapja – Bizalom a cserkész közegben –
Mindenki másként bízik – Bizalom és szülők – Visszaélés

A cserkészzetben végzett nevelő munkád egyik legfontosabb támasza a vezetettjeiddel kiépített bizalmi viszony. Szeretnénk megmutatni neked, hogy ennek fejlesztése mi mindenben lehet a segítségedre, valamint ennek hiánya milyen nehézségeket hozhat a közösségekben.

A bizalom forrásai

Jó, ha kapcsolatod a vezetettjeiddel kölcsönös bizalomra épül. Ezt úgy éritek el legkönnyebben, ha kölcsönös szimpátia alakul ki köztetek. Ennek létrejöttéhez, a bizalom kialakításához és fejlesztéséhez a következő lehetőségek állnak a rendelkezésedre:

- a személy feltétel nélküli elfogadása (szeretet)
- támogató jelenlét, aktív figyelem, érdeklődés
- nyitottság
- hiteles és releváns információk nyújtása
- személyes jó példa⁴
- megbízhatóság, kiszámíthatóság
- a megosztott információ diszkrét kezelése
- közös pontok, élethelyzetek, élmények
- segítségnyújtás
- (funkcionális) tekintély.

Ezek gyakorlásával lassan, lépésről lépésre haladva tudsz bizalmon alapuló kapcsolatot kiépíteni, ám a fent leírtak figyelmen kívül hagyásával könnyen és gyorsan elveszítheted a kapott bizalmat.

Bizalom a cserkészek között

Minden őrsvezető és rajvezető arra törekszik, hogy a legjobbat adja a cserkészeinek. Év közben a programokra minél jobb játékot, érdekes feladatot igyekszik vinni, elviszi a cserkészeket túrázni, portyázni, városi programokra, az év fénypontjaként együtt táborozik a csapat és még sorolhatnánk azokat a közös

4 <http://cserkesz.hu/einkteszt/4-A-cserkeszneveles.html>

élményeket, amiket a gyerekek a vezetőjük keze alatt szereznek. Ez az együtt eltöltött idő, a közös fejlődés szoros barátságot és bizalmi kapcsolatot alakít ki a cserkészek és a vezetők között. Ez a bizalmi kapcsolat pedig az eredményes kooperatív munka, a közösségi és egyéni fejlődés záloga.

Első a diszkréció

A bizalom megszerzésében és megtartásában elsődleges szabály a maximális diszkréció. Ennek célja és értelme, hogy cserkészed biztos lehessen benne: veled mint vezetőjével közvetlen lehet, támogatód, megvéded őt. Veled megoszthatja gondolatait, érzéseit, félelmeit, véleményét – és ezekért te nem fogod őt elítélni.

Vezetőként – bizalmi helyzetedből fakadóan – olyan információk birtokába juthatsz, melyet cserkészed másoknak (szüleinek, tanárainak) nem tárt fel. Ekkor különösen bölcsen kell eljárj, hiszen egy óvatlan lépéssel könnyen, akár örökre eljátszhatod cserkészed bizalmát.

Ha bizonytalannak érzed magad abban, hogy hogyan segíts a hozzád forduló gyermeknek, kérj segítséget vezetőtársaidtól, szakembertől vagy más olyan felnőttől, akinek megbízol a véleményében, ha nem szükséges, akkor lehetőleg anélkül, hogy cserkészed kilétét felfedné.

Kiscserkész tanyázáson előfordul, hogy valamelyik gyerek álmában bepisil. Ilyenkor az őrsvezető és a rajparancsnok feladata is, hogy a baleset nyomait úgy tüntessék el, hogy ezt a többi cserkész ne vegye észre. Ha mégis kitudódna az eset, akkor néhány egyszerű mondattal vegyük el az élet a dolognak: „Mással is előfordul az ilyen. Én is egyszer bújócskázás közben bepisiltem, mert nem akartam előbújni, nehogy meglásson a hunyó...” Az esetleges csúfolódókat pedig határozottan állítsuk le. Ha kitudódik az eset, ha nem, az érintett gyerekekkel mindenképpen beszéljessünk, hogy érezzel, mi segíteni szeretnénk neki, és nem bélyegezzük meg a történetek miatt.

A vezetés, mint példaadás

Az őrsvezető életkorban közelebb van a rábízott gyermekekhez, mint a szülők és a pedagógusok, így a beszélt nyelvben, a megélt mindennapi problémákban is közelebb állnak egymáshoz, jobban megértik egymást. Ez az oka, hogy a gyerekek a problémáikkal is hamarabb fordulnak vezetőjükhöz. Ez a szoros bizalmi viszony a vezető felől erősebb példaképi, támogatói szerepet kíván,

a vezetett felől pedig sok személyes, privát jellegű információ megosztását is jelentheti. Légy óvatos: mondataidat, tanácsaidat vezetettjeid – a számodra legváratlanabb helyzetekben – határozott iránymutatásnak veszik majd.

Örsöddel, vezetett egységeddel számtalan közös táborozás, kaland és emlék köt össze. Ezek az együtt átélt élmények alapozzák meg, építik fel a köztetek kialakuló bizalmi kapcsolatot.

Cselekedve tanulás

A cselekedve tanulás alap gondolata is a bizalomra épül. Vezetőként példát mutatsz, feladatot adsz és megbízol a gyerekekben, őrsvezetőben, rajparancsnokban. Amikor pedig megbízást adsz, lehetséges, hogy ő először hibákkal, de ennek következtében mélyebben megélt tanulási élménnyel fogja azt véghezvinni. Minden tanulási helyzetben fontos, hogy a legnagyobb elfogadással viszonyulj a cserkészeid kezdetleges próbálkozásaihoz, hagyd időt nekik, és csak akkor oldj meg helyettük egy rájuk bízott feladatot, amikor már biztosan látod, hogy elfáradtak, és nem boldogulnak a segítséged nélkül. A cserkészlet minden szintjén él a bizalomból és egymásra utaltságból felépülő tanulás – akár újoncpróbára készül, akár a csapatparancsnokság feladatában próbálja ki magát a cserkész.

Hagyományaink és szertartásaink

A hagyományaink és a szertartásaink is az egymás közötti kapcsolatot erősítik a misztikum, a titokzatosság által. Ezek többségükben igénylik a vezetett részleges, vagy teljes ráhagyatkozását vezetőjére, amely nagyfokú bizalmat feltételez. Ne élj vissza ezzel, és tartsd tiszteletben, ha egy cserkészed számára nehezebben megy ez. Segítsd, hogy ebbe az irányba is fejlődni tudjon!

Különösen érdekes helyzetek azok, mikor egy-egy hagyomány keretében korlátozzuk a cserkészeket érzékszerveik használatában (pl. bekötjük a szemüket), vagy „normális” működésükben (pl. éjjeli felkelés, éjjeli ébren maradás), jól informált döntéshozatalban (program következő elemeinek „titokban tartása”, meglepetések). Ilyen, fizikailag/döntéseikben korlátozott helyzetben különösen érzékenyen, megfontoltan és támogatóan kell jelen lenned, hogy cserkészeid kalandként és ne kiszolgáltatottságként éljék meg a helyzetet.

A táborban vagy portyán ért megpróbáltatások (egy jó kiadós eső, túl sűrű program) sokszor rendkívül komolyan megterhelik a cserkészeket. Légy erre tekintettel: legyen bátorságod áthelyezni vagy elhagyni egyes programokat azért, hogy a gyerekek ne legyenek túlterhelve. Vezetőid, vezetettjeid szülei bíznak abban, hogy józan és megfontolt döntést hozol majd – és ezt a bizalmat nem szabad eljátszani.

Érdemes az általatok gyakorolt szertartásokat, hagyományokat rendszeresen felülvizsgálni, hogy az eredeti nevelési céljuknak megfelelnek-e még, vagy öncélúvá váltak, elavultak. Egyes szokások akár bántóak is lehetnek: gondold végig, hogy minden részlet a cserkészeid épülésére szolgál-e!

Egyéni különbségek

Vezetőként tartsd mindig szem előtt, hogy nem mindenki képes ugyanabban a tempóban kilépni a saját komfortzónájából. Meg kell „hallani”, ha valaki több időt, figyelmet, segítséget igényel ahhoz, hogy hozzászokjon a közösséghez, egy új környezethez, feldolgozza az eseményeket, feloldódjon a társaságban.

Minden gyerek más. Valakinek a mazsola a legjobb rész a kalácsban, más meg rá sem tud nézni. Van, akinek a táborban a latrina a legizgalmasabb új körülmény, más pedig leginkább a fülbemászóktól fél. Még ha neked sosem volt semmi szokatlan vagy kényelmetlen a tábori életben, akkor is próbáld észrevenni, ha valaki az őrődben/rajodban idegenkedik a nomád élet adta körülményektől. Ha valakit zavar, hogy mellette éjszaka a társa szuszog, akkor fektesd úgy a sátorban, hogy ő kerüljön szélre, így szükség esetén kicsit kijebb húzódhat a "tömegből". Arra pedig kifejezetten figyelj, hogy emiatt a többiek senkit ne bántsanak.

Megbízni másokban – ezt is tanulni kell

A kutatások szerint⁵ a gyermekek nagyjából fele küzd valamiféle problémával bizalmi kapcsolat kialakítása, bizalomépítés területén. Ezek háttere vegyes (családi problémák, neveltetés, korábbi vagy más társaságból származó rossz

5 Eliot R. Smith – Diane M. Mackie (2004): Szociálpszichológia. Osiris Kiadó, Budapest. 630. o.

tapasztalatok, zaklatás stb.). Az ilyen cserkészek felé nagyobb odafigyeléssel fordulj, mert számukra sokkal nehezebb a világot, a felnőtteket alapvetően jónak, megbízhatónak látni. Előfordulhat, hogy olyan gyermeket is vezetni fogsz, aki kifejezetten fél az újdonságoktól, szélsőségesen elzárkózik a kihívások elől, nem mer nyitni őrstársai felé, fokozottan szorong. Náluk nem alakult ki az „ősbizalom” a világ felé: számukra a közösségbe illeszkedés, a vezető elfogadása különlegesen nehéz. Ilyen esetekben ne tétovázz, kérj segítséget, hogy Te is tudj segíteni! Az egész életüket meghatározó, gyógyító élmény lehet egy elfogadó cserkészközösség.

Megbízni magamban

Vezetőként folyamatosan törekedned kell arra, hogy fejlődj saját magad megismerésében. Az így kialakított önismeret segít, hogy észre vedd talentumaidat és megbízz vezetői képességeidben. Ebbe a körbe tartozik az is, hogy felismerd, ha valami már túlmutat a képességeiden. Merj és tudj segítséget kérni, hiszen ez a helyes önismeret, a saját korlátaiddal való bátor szembenézés jele! A cserkészlet a társas kapcsolatokra épül, fontos, hogy használd is ezeket, segítségkéréssel fordulj bizalommal vezetőtársaidhoz!

Ha elviszed portyázni a cserkészeidet (akár őrsi, akár raji keretek között), és kapsz egy telefonhívást egy szülőtől, aki aggódik és/vagy elégedetlen, akkor emlékeztess magad arra, hogy nem csak az ő gyereke van most melletted. Gondold végig az üzenetet és fontold meg, hogy van-e az adott helyzetben érdemi tartalma! A szülő is jót akar, de ő csak a saját gyermekét látja, te pedig az egész csoportot. Döntésednél elsősorban a rád bízottak szempontjait vizsgálód, még ha az így meghozott döntéssel mások nem is biztos, hogy egyet értenek. Ha negatív véleményt hallasz, az még nem biztos, hogy azt jelenti, hogy valamit rosszul csinálsz.

Bizalom a szülők felé

A szülők sokat tudnak segíteni a csapat életében, de előfordulhat, hogy számodra úgy tűnik: feleslegesen okvetetlenkednek, szörszálhasogatnak. A szülőkkel, családokkal kapcsolatban érdemes végiggondolnod a következő szempontokat, hogy még eredményesebb legyen együttműködésetek:

- Rád bízzák a legféltebb kincsüket, a gyerekeket, ez már igen komoly bizalmat feltételez a szülők részéről.
- Ismerd meg a családot, hiszen csak így tudod meg, pontosan honnan is érkezik a rád bízott cserkész. (Ennek egyik módja lehet a családlátogatás, egy másik pedig az otthonokban tartott őrsgyűlés.) Innen kiindulva sok mindent meg tudsz érteni egy-egy fiatallal kapcsolatban.
- Cserkészvezetőként a szülők partnere vagy a gyerekek nevelésében: hallgass meg és fontold meg véleményüket.
- Adj korosztályuknak megfelelő információt például
 - » programjaitokról,
 - » az éves tervedről az őrssel,
 - » hogyan látod a gyerekek szerepét és fejlődését az őrben
 - » ... és bármi másról, ami szerinted releváns lehet számukra,
 így könnyebben megbíznak benned, hiszen látják, hogy törődsz a rád bízottakkal.
- Ha nem egyezik a véleményed az övékkel, akkor próbáld az ő szemszögéből is megvizsgálni a helyzetet. Érdemes rendszeresen beszélgetni a szülőkkel, hogy ők mit látnak a gyermekükben és mit várnak tőled. Ilyen beszélgetések alkalmával jobban meg tudod érteni szempontjaikat, és saját álláspontodat is van lehetőségod kifejezni.

A szülők általában tiszteletben tartják az őrök/csapatok titkait, de minden információnak örülnek, amit megtudnak a táborról, a programokról, az eső esetére vonatkozó terveidről stb. Így a gyerekeket biztonságban érzik és láthatják azt is, hogy a vezetők kompetensek. Egy-egy esemény, tábor végének közeledtével beszéld át a cserkészekkel, hogy az átélt dolgokból mi titok és mit mesélhetnek el nyugodtan – és figyelj az egészséges egyensúlyra.

Türelemmel és megértéssel forduljunk a szülők felé akkor is, ha a kirándulás napján felhívnak: "Elég hideg van. Felvette a gyerek a pulcsit?" stb. Valószínűleg a gyermekükről nem feltételeznek annyi önállóságot, hogy helyes döntést hoznak egy-egy egyszerű helyzetben, ezért kérik a segítségedet. Ilyenkor is kezeld partnerként a szülőket, nyugtasd meg őket. Fontos, hogy ezek a telefonálások nem a te képességeidet kérdőjelezzik meg: egy féltő szülő hív fel, aki talán még saját párjára is rátelefonálna ilyen esetben. Kedvesen reagálva idővel elmaradhatnak ezek a beszélgetések.

A bizalmi viszony megsértése

A kiérdemelt bizalmat könnyű eljátszani, azt rosszul és rosszra használni. Három jellegzetes formáját érdemes ismerned ennek:

- **Bizalomvesztés**
Már korábban is említettük, hogy a megszerzett bizalmat egy rossz mondattal, figyelmetlenséggel, érzéketlen megnyilvánulással könnyen el lehet veszíteni. Ha egy cserkész bizalma megrendül benned, könnyen eltávolodhat a közösségtől, kieshet a cserkészmunkából – ez hosszú távon káros lehet a cserkészetre nézve.
- **Aszimmetrikus bizalom**
Előfordulhat, hogy egy kapcsolatban csak az egyik fél táplál bizalmat a másik felé, aki ezt semmibe veszi. Például: aki a csoporton kívül, periférián érzi magát az a csoportba tartozás érdekében szélsőséges bizalommal lehet a társak felé, amit nem feltétlenül honorálnak, sőt, vissza is élhetnek vele – ami már a harmadik ponthoz visz minket.
- **A bizalom kihasználása**
Gyerekek között máremlített bizalom kihasználása a bántalmazásig is fajulhat. Idősebb korban előfordulhat, hogy a kapcsolatot a saját érdeke érvényesítésére fordítja valaki, ezzel akár kellemetlen helyzetbe hozva a másik felet. Például ha egy cserkész megkéri vezetőjét, hogy ajánlja be egy táborba, ahol aztán tudatosanszabálytszeg, vagy ha a tábori portyavezetője a táborparancsnokkal megbeszélteket és a tábori szabályokat semmibe véve vezeti a portyát. Szélsőséges – de nem elhanyagolandó! – eset, ha a bizalmi viszonyt valaki szexuális visszaélésre használja akár fiataikorúval, akár felnőttel szemben.

Gondold végig!

- Milyen a bizalmi kapcsolat közted és az őrstagjaid között?
 - » Megosztják veled a napi eseményeket, ami foglalkoztatja őket?
 - » Tudod, milyen problémákkal küzdenek?
- Miből fakad a közöttetek lévő bizalom?
 - » Mi az, amivel még mélyíteni tudjátok azt?
 - » Hogyan tudsz rendszeresen foglalkozni azzal, hogy épüljön a bizalom az őrödön belül – őrstagok között és vezető-vezetett viszonylatban is?
- Ismered az őrstagjaid családját?
 - » Milyen a kapcsolatod a szülőikkel? (távolságtartó; nem túl közvetlen, de azért szoktál velük beszélni; partneri?)
- Ajánlott film: A hullám, A szív bajnokai, Kung-fu panda, Pí élete, Pán Péter

A bizalomépítés szintjei

Bizalom és személyes kérdések

A bizalomépítés kezdete	KCS	▪ Az őrben, a rajban tudod-e a gyerekek nevét? ▪ Tudod ki milyen különórára jár?
	Cserkész	▪ Ismered a vezetettjeid kedvenceit (pl. kedvenc étel, tantárgy, sorozat) és hogy mi az, amit ki nem állhat (pl. tanár, játék)?
	Kósza	▪ Tudod, kinek mi az érdeklődési területe? Tudok ki milyen fakultációra jár?
	Vándor	▪ Tudod, ki hol fog továbbtanulni? Saját elhatározásból vagy esetleg szülői nyomásra?
Működő bizalom	KCS	▪ Tudod, kinek milyen erősségei és gyengeségei vannak? Ezt meg is osztod valamilyen formában a gyerekekkel?
	Cserkész	▪ Ismered, ki mivel lázad, hogyan mutatkozik meg rajta a kamaszkodás?
	Kósza	▪ Tudod, kinek ki tetszik? Tudod ki kivel jár?
	Vándor	▪ Tanácsodat kérik vezetettjeid továbbtanulási kérdésekben? ▪ Tanácsot kérnek tőled vezetettjeid párkapcsolati kérdésekben?
Elmélyült bizalom	KCS	▪ Szoktak cserkészeid hozzád fordulni kérdéseikkel, félelmeikkel?
	Cserkész	▪ Mesélnek arról, ki hogyan élte meg az iskola váltást?
	Kósza	▪ Hozott már be őrsi körbe valaki komoly, akár vitatott témát feszegető, megosztó kérdést? ▪ Megmondják vezetettjeid, ha valamivel nem értenek egyet? ▪ Szóba mernek olyan, őket komolyan foglalkoztató, felnőtté válásukhoz kapcsolódó kérdéseket hozni, amit cikinek éreznek, tabunak gondolnak? Ki merik-e kérni a véleményedet, és meg merik-e fogalmazni a sajátjukat? (pl. szexualitás, társas konfliktusok, pályaválasztási kétségek stb.)
	Vándor	▪ Tudod, milyen jövőt képzelnek el maguknak vezetettjeid, ha dolgozni kezdenek, ha családjuk lesz? ▪ Ha a heti kapcsolat már nincsen meg, akkor is őszintén, elmélyülten tudtok beszélni, ha találkoztok?

Bizalom és család

A bizalomépítés kezdete	KCS	Tudod, kinek mivel foglalkoznak a szülei?
	Cserkész	Tudsz néhány történetet a vezetettjeid családjáról?
Működő bizalom	KCS	- Keresed a szülőkkel a kapcsolatot programok előtt és után? És a szülők veled? - Szoktál beszélni a szülőkkel, ha probléma van a gyerekükkel?
	Cserkész	Úgy érzed, a szülők maximálisan megbíznak benned, bárhová elengednék veled a gyereküket?
Elmélyült bizalom	KCS	Úgy érzed, hogy partnernek tekintenek a szülők a gyerekük nevelésében? Megkérdezik tőled, hogy hogyan látod a gyereküket? Szólnak neked, ha otthon olyan történet, amit tudnod kell a gyerekekkel kapcsolatban?
	Cserkész	- Cserkészeid szülei segítenek téged tanácsaikkal, kíváncsiak a véleményedre? - Otthoni témákat is szívesen megbeszélnek veled vezetettjeid?

Bizalom és barátok

A bizalomépítés kezdete	KCS	Tudod kinek ki az őrson kívül a legjobb barátja?
	Cserkész	Tudod, hogy kinek milyen újdonságot hozott a felső tagozat/a gimnáziumi élet? Mesélnek az iskoláról, az új osztálytársakról, barátokról?
	Kósza	Ismered, ki milyen baráti társaságba tartozik a cserkészeten kívül?
	Vándor	Egy-egy közös programra elhívják nem cserkész barátaikat is a vezetettjeid?
Működő bizalom	KCS	Ismered, milyen baráti villongások vannak az őrstagjaid és a barátaik között?
	Cserkész	Tudod, hogy az iskola váltással, új osztálytársakkal hogyan változott a cserkészeid baráti köre? Hívtak új őrstagot az őrbe? Ha nem, akkor miért nem?
Elmélyült bizalom	KCS	Cserkészeid a segítséget kérik konfliktus esetén és nyíltan, őszintén tudnak veled beszélni a társas problémáikról?
	Cserkész	Cserkészeten kívüli témákat is szívesen megbeszélnek veled (barátok, család, iskola)?

Bizalom és tettek

A bizalomépítés kezdete	KCS	▪ Voltál már az őrstagodnál egyedül vagy az őrsrel együtt?
	Cserkész	▪ Voltatok már őrsi túrán vagy portyán?
	Kósza	▪ Voltál már az őrstagjaiddal cserkészeten kívüli programon?
	Vándor	▪ Voltál már bulizni a vezetettjeiddel?
Működő bizalom	Cserkész	▪ Van olyan titkos történeteket, amit csak az őrs ismer?
Elmélyült bizalom	KCS- Vándor	▪ Ha szüksége van rá a cserkészednek, akkor kéri/ jelzi, hogy beszélgessetek?

A vezetői szerep

Mitől lesz tekintélyed? – Ez csak baráti viszony? –
Félreismert hatalmi helyzet – Ha nincs partnerség

*„A várromig el lehet jutni óvatosan, guggolva a bokrok közt. Ott aztán
valamelyik fel fog mászni a dombra, és körülnéz. Ha nincs senki, akkor
hasra fekszünk, és lemászunk a dombról. A domb egyenest a tónak megy.
Ott aztán elbújunk a sás között, és majd meglátjuk, mit csinálunk.
Két villogó szempár figyelte Bokát.
Csónakos meg Nemecek minden szavát szentírásnak vette.”
Molnár Ferenc – Pál utcai fiúk*

Cserkészként világosan érzékeled, hogy vezetőként tekintéllyel rendelkezel. A tábori napirendtől kezdve a túra menetén át az őrség beosztásáig számtalan döntésed határozza meg a cserkészeid életét – de vezetői tekintélyed az ilyen gyakorlatias helyzeteken messze túlmutat. Ahogy az előző részben („Bizalom a cserkészletben”) láttuk, hogy milyen fontos és sokrétű bizalmi kapcsolat alakul ki a cserkész és vezetője között, úgy legalább ilyen érzékeny és bonyolult kérdés az, hogy hogyan élj felelősséggel vezetői tekintélyeddel. Kizárólag a cserkészek javára és biztonságának szavatolására használhatod, ami nagyfokú érettséget és érzékenységet kíván a részedről.

A tekintély forrása

Vezetői tekintélyed több forrásból is fakadhat. Vigyázz, mert ezeket a forrásokat etikusan is használhatod, de vissza is élhetsz velük!

Vezetői tekintélyed alapjául szolgálnak:

- Az életkorodból fakadó intellektuális fölényed, a több és nagyobb cserkészstudás és ennek elismerése, respektálása.
 - » A sokéves (vezetői) tapasztalat olyan tudástöbbletet ad, aminek a birtokában egy újonc gyerek szemében szinte varázslónak tűnsz a táborban.
- A javak elosztása feletti rendelkezés és ezek felhasználása az irányítás során:
 - » Őrsi édesség, melyik sátor kié lesz, ki mikor lesz szolgálatban stb.
- A csapatba, őrsbe való bejutás, a vezetőképzésbe való küldés eldöntésének a joga.
- A szervezeti nyomás, a kinevezésekből, megbízatásokból származó felhatalmazás mint intézményesült erő hat a csapat minden szintjére.
 - » Vezetőként formális hatalmaddal élve olyanra veheted rá a cserkészeket, vagy cserkészközösségeket, amelyet azok elleneznek, vagy nem értenek („Ezt akkor is meg kell csinálnotok, mert én azt mondtam.”). Ez kockázatos, mert a felkészületlen vezető a kelleténél gyakrabban, hibásan alkalmazhatja ezt a problémák, konfliktusok megoldására („erőből kommunikál”).
- Információ birtoklása és az információs többlet.
 - » A közösség működésének mélyebb ismerete, széles kapcsolati háló. A csapat vezetőjeként jobb beágyazottsággal bírsz a közösségben, mint cserkészeid.
 - » A cserkész számára vezetője, akibe bizalmát helyezi, átmenet a „felnőttek” és az ő világa között – így olyan dolgokat oszthat meg veled, amit másokkal nem. Ezek az ismeretek hatalmat adnak a kezébe, mellyel

alázattal és megfelelő érzékenységgel kell tudni bánni, a rád bízott titkot megtartani.

- » Többlet-tudás a programokról, eseményekről: tudod, hogy mi következik, mire számíts, nem érnek meglepetések. Jobban be tudod osztani erőidet, valamint nem érzed bizonytalanságban magad.
- » Előfordulhat rossz szándékú vagy öncélú bizonytalanságban tartás, az információhiány kihasználása azon célból, hogy vezetettjeid minél erősebben fűggenek tőled.
- A tisztelet, a szeretet, a barátság, a lojalitás, a hűség.
 - » A cserkészek példaként tekintenek rád mint vezetőre: akaratlanul is utánozzák a tőled látott viselkedést. Jó példával kell elől járnod, hiszen ezen keresztül is hatással vagy cserkészeid életére, döntéseire (stílusoddal, munkamoráloddal, konfliktuskezeléseddal, öltözködéseddal, valásgyakorlásoddal stb.).
 - » A cserkészek bizalommal fordulnak feléd, így döntéseidet sokszor nem kérdőjelezik meg, azokat „gondolkodás nélkül” végrehajtják.

A tekintély gyakorlásának tiltott módjai

Ezeken túl vannak olyan tiltott eszközök a tekintély megszerzésére, melyek akár fizikai, akár lelki bántalmazáson keresztül valósulnak meg. Az alábbi gondolatokat Bihari 2011-es munkáját alapul véve fogalmaztuk meg.⁶

- A nyers erőszak – akár kommunikációban (kiabálás, közösség előtti megszégyenítés), akár tényleges, fizikai értelemben.
- A túlzó, erőszakos büntetés kilátásba helyezése, akár annak tényleges érvényesítése nélkül is.
- A félelem – főleg a kollektív félelem – az erőszak és a büntetés érvényesítésétől. Ez akkor is működik, ha hiányzik az erőszak vagy a tényleges büntetés.
- A befolyásolásnak (manipuláció) az a módja, amikor önös érdektől vezérelve igyekszünk a másik viselkedését, beállítódását átformálni. Ez sokszor nem a közösség érdekét szem előtt tartva történik, hanem sokkal inkább eszköz a hatalom birtokosának pozícióját megvédeni.

A tudatosság és a türelem hiányában szoktunk olyan módszerhez nyúlni, amelyek hatalmunkat negatív eszközökkel teremtik meg. Ilyen helyzetek elkerülésére kérd ki vezetőtársaid véleményét reakcióidról, vezetői stílusodról. Légy nyitott és érzékeny cserkészeid visszajelzéseire is – a legtöbb gyerek legalább nonverbális szinten reagál az őt érő aránytalan vagy igazságtalan tettekre.⁷

„Nekem nincs is hatalmam”

Vannak vezetők, akik tartanak a saját tekintélyüktől, a vezetéssel járó felelősség ezen szeletétől. Ők úgy vélekedhetnek, hogy nincs is alá-fölérendelt szerep, csak szoros partneri viszony, ahol a cserkész engedelmességével „elismeri” a vezető nagyobb tapasztalatát – láttuk azonban, hogy ez ugyan úgy a hatalom egyik forrása.

A cserkészvezető törekszik arra, hogy partneri viszony alakuljon ki cserkészeivel: ezt segíti az aránylag kis korkülönbség, a közösen végzett munka stb., melynek eredménye a baráti, testvéri kapcsolat. Tisztán kell látnunk ugyanakkor, hogy a vezető-vezetett kapcsolat egyik alapvetése a folyamatosan jelen lévő alá-fölérendeltség és a felelősségek aszimmetriája, amely messze túlmutat a hétköznapi értelemben vett barátság keretein. Ezért hát az ilyen típusú vezetőnek is meg kell tanulnia ezt a felelősségteljes helyzetet kezelni. A rád bízott maga fontosabb, mint a vele való jó viszony fenntartása.

6 Bihari Mihály http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_40137/ch10s05.html

7 Id. EINK 4.7.2.

Félreismert hatalmi helyzet

A félreismert hatalmi helyzet a zaklatás egyik legsúlyosabb forrása lehet. Ilyen szituációban az érintett felek helyzetértékelése merőben különbözik: például te vezetőként csak fegyelmezni szeretnél volna, de a másik számára ez – szándékaidtól függetlenül – megaláztatást, fájdalmat okoz. Ennek eredményeként a kettőtök közötti bizalmi kapcsolat aszimmetrikussá válik, elveszíted a beléd vetett bizalmat, kapcsolatotok megtörik.

Cserkészvezetőként feladatod tehát kettős:

- Egyrészt az egyes szituációkban bölcsen kell megválasztanod a hatalomgyakorlás eszközét, hogy azzal mindig a cserkészek javára tegyél.
- Másrészt pedig fel kell ismerned, hogy milyen komoly tekintélyed van vezetettjeid szemében. Vizsgáld meg magadban (társaid, parancsnokod segítségével) hogy hatalmat nem öncélúan gyakorlod-e, hanem mindig a vezetettek javára.

Ha nincs partnerség

Előfordulhat olyan helyzet, ahol (még) nem tudott kialakulni az egészséges, partnerségre is építő vezető-vezetett viszony (nagy korkülönbség, személyiségbeli különbségek, kevés együtt töltött idő stb. – ilyen lehet a csapatparancsnok-gyerek kapcsolat, ahol a kevesebb személyes találkozás is nehezíti ennek fejlődését.) Itt a szimpátia és a formális tekintély az, amivel irányítani tudod a cserkészeket, valamint a gyerekekből jó közösséget tudsz kovácsolni. A mélyebb bizalmi kapcsolat hiányát itt tehát a formális viszony megléte pótolhatja, amely viszont megköveteli tőled a fokozott érzékenységet a gyerekek nonverbális visszajelzéseire. Hatalmi helyzeted ebben az esetben talán jobban érzékelhető, így az is könnyebben észrevehető, ha nem a közösség szolgálatára használod azt.

Sokszor azok a gyerekek, akik nehezen kezelhetőek, a rajparancsnok szavára azonnal hallgatnak. Volt egy kisfiú, aki sok problémával küzdött az iskolában, az őrseben is voltak néha gondok, de szerette a vezetőjét, így általában elsimultak a dolgok. Vele esett meg táborban, hogy valami apróságon úgy megmérgelődött, hogy ott már az őrsvezető jó szava nem segített: ütött-vert mindenkit először az udvaron, majd a konyhában a vezetőket is. Egy ember tudta végül csak lecsendesíteni: a rajparancsnok, akit tisztelt annyira, hogy rá már nem emelt kezét, sőt, meg tudta vele beszélni a problémát.

A vezetői feladatok és a vezetői szolgálat rosszul értelmezve hatalommá válik, s az ezzel való visszaélés súlyos hiba.

Gondold végig!

- Melyik kategóriába tartozom:
 - » aki szereti, hogy tekintélye van, vagy
 - » aki inkább megtiszteltetésnek érzi a reá bízottak vezetését?
- Mennyire tudatosan élek a rám ruházott vezetői tekintéllyel?
- A fentiek közül melyik eszközökkel szoktam élni a hatalmam kialakításához, fenntartásához? Próbálj felidézni egy-egy esetet ezzel kapcsolatban!
- Mit teszek, ha elvesztem türelmemet?

A biztonságos környezet megteremtése⁸

Jótanácsok cserkészprogramok előkészítéséhez

A cserkészprogramok sikerének egyik záloga, hogy a cserkészek számára biztonságos környezetet teremts. Az előzőekben láthattad, hogy a gyermekek számára a biztonság fogalma milyen szorosan összekapcsolódik a bizalommal, a vezető megfelelő irányítási módszereivel, jól használt tekintélyével. A biztonságos környezet kialakítását ezek mellett még számos jó gyakorlattal is segítheted:

- A szülőket és a cserkészeket egyaránt tájékoztasd a program számukra fontos részéről (időpontok, helyszín, ellátás, szükséges felszerelés).
- Biztosíts megfelelő felügyeletet a programokon (megfelelő számú, lehetőleg a gyermekek által is ismert vezetővel, és a gyermekeket ne hagyd felügyelet nélkül).

⁸ Child Protection Toolkit felhasználásával

- Biztosítsd a szülőket és a cserkészeket afelől, hogy bármelyik vezetőnek kifejezhetik, ha kérdéseik, aggodalmaik vannak, vagy nem elégedettek valamivel.
- Táborozás előtt készíts emlékeztetőt minden gyerekről – a szülő/gondviselő elérhetőségével, speciális igényeivel, adataival (TAJ szám, szedett gyógyszerek). De mielőtt feljegyzést készítenél, kérj írásban engedélyt az adatok kezeléséhez, időszakos tárolásához. Fontos, hogy a programot követően az egészségügyi állapotra vonatkozó adatokat ne tároljátok, azt adjátok vissza az érintetteknek.
- Bizonyosodj meg róla, hogy a kiválasztott helyszín / jármű / szállás biztonságos.
- Hosszabb és/vagy magasabb kockázatú kirándulásnál köss biztosítást (pl. magashegyi túránál, külföldi útnál, őrsi síelésnél...).
- Használat előtt bizonyosodj meg róla, hogy a kiválasztott eszközeitek biztonságosak (szerszámok, gázlámpák...)
- Baleset és egyéb rendkívüli esemény észlelésekor készíts tanúkkal aláírt jegyzőkönyvet.
- Rendszeresen konzultálj vezetőtársaiddal, csapatod idősebb vezetőivel és kérd ki tanácsaikat, javaslataikat az őrsi programokkal kapcsolatban, hogy olyan szempontokat, veszélyforrásokat is megismerj, amik esetleg neked nem jutottak eszedbe.

Természetesen korosztályok szerint változik, hogy mire kell nagyobb hangsúlyt fektetni, és mi az, ami már az életkorból adódóan nem igényel figyelmet. Ezt a program előkészítése során, a gyerekek érettsége függvényében mérlegeld!

A gyermekek jogai (társadalomban, családban)

A legfontosabb dokumentumok – Általános alapelvek

*„A jog nem éttermi menü, amiből a gyerekeknek kis adag is elég.”
– Herczegh Anita*

A gyermeki jogok legfontosabb dokumentuma az 1989. évi, az ENSZ közgyűlése által elfogadott a Gyermek jogairól szóló Egyezmény.

Az Egyezmény azon jogok minimumának összessége, melyeket az aláíró államoknak biztosítaniuk kell a gyermekek számára. Az aláíró államok számára kötelezettség az egyezménybe foglaltak biztosítása.

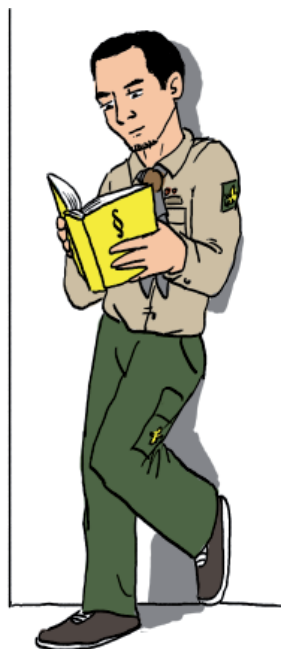
A gyermekjogi egyezmény a legszélesebb körben elfogadott és támogatott emberi jogi egyezmény a világon. Magyarország is aláírta, majd 1991-ben ratifikálta, és az 1991. évi LXIV. törvénnyel ki is hirdette.

Magyarország Alaptörvénye is tartalmaz a gyermekek védelmét célzó rendelkezést: Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.⁹

A gyermeki jogok szűkebb körét A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény tartalmazza. E mellett számos ágazati törvény is tartalmaz a gyermekek jogaihoz kötődő rendelkezéseket.

A gyermekjogi egyezmény a gyermekek egészséges neveléséhez fontos alapelveket határoz meg. Ezek közül most néhányat ki is emelünk.

1. Minden gyermeket ugyanazon jogok illetnek meg.
2. A gyermekek egészségének, egészséges nevelkedésének érdeke mindenek felett áll.

⁹ Magyarország alaptörvénye XV. cikk (5)

3. A gyermekeket is megilleti az emberi méltósághoz való jog.
4. A gyermeket nem lehet megalázó bánásmódban részesíteni (kínzás, kegyetlenkedés, megalázás).
5. A gyermekeknek joguk van a lehető legjobb egészségi állapothoz.
6. A gyermekeket tilos nevelő célzatú testi fenyítésnek alávetni. A nevelő célzatú testi fenyítés a szülő részéről is tilos. (A fegyelmezésről bővebben az EINK kézikönyv 4. fejezetében – A cserkésznevelés – olvashatsz.)
7. A gyermekeknek joguk van a rossz bánásmód, erőszak és kizsákmányolás elleni védelemre.
8. A gyermekekkel szembeni erőszak semmilyen formája nem igazolható, és minden esetben törekedni kell a megelőzésre.
9. A gyermekek erőszakkal szembeni kiszolgáltatottsága összefügg életkorukkal és képességeikkel.
10. Vannak gyermekek, akik nemük, faji hovatartozásuk, etnikai hátterük, fogyatékoságuk vagy társadalmi helyzetük miatt különösen védettek.

Alapfogalmak, definíciók

A bántalmazás lehetséges formái

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, mely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.” (WHO)

A téma során elsődlegesen tisztázandó fogalom maga a veszélyeztetettség kérdése. Mit is értünk veszélyeztetettség alatt? Veszélyeztetettség körébe tartozik minden olyan magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek, fiatal testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza.

Ahhoz, hogy a gyermekbántalmazásról beszéljünk, előtte tisztáznunk kell egy tágabb kategóriát, a rossz bánásmód fogalmát. A gyermekekkel szembeni rossz bánásmód aktív vagy passzív formában nyilvánulhat meg.

A rossz bánásmód aktív formáját nevezzük bántalmazásnak. Bántalmazásról akkor beszélünk, ha a gyermek ellen olyan cselekményt követnek el, amely neki testi vagy lelki sérülést, fájdalmat okoz vagy okozhat. A szakirodalomban a bántalmazás megfelelőjeként sokszor használják az abúzus fogalmát.

A rossz bánásmód passzív formáját elhanyagolásnak nevezzük. Elhanyagolásról akkor beszélünk, ha a gyermek egy vagy több alapszükséglete (pl.: élelem, ruházat, elfogadás) kielégítetlen marad. Így a kielégítetlen szükséglet révén nem biztosítható a gyermek egészséges testi, értelmi vagy érzelmi fejlődése, vagy ezek kombinációja.

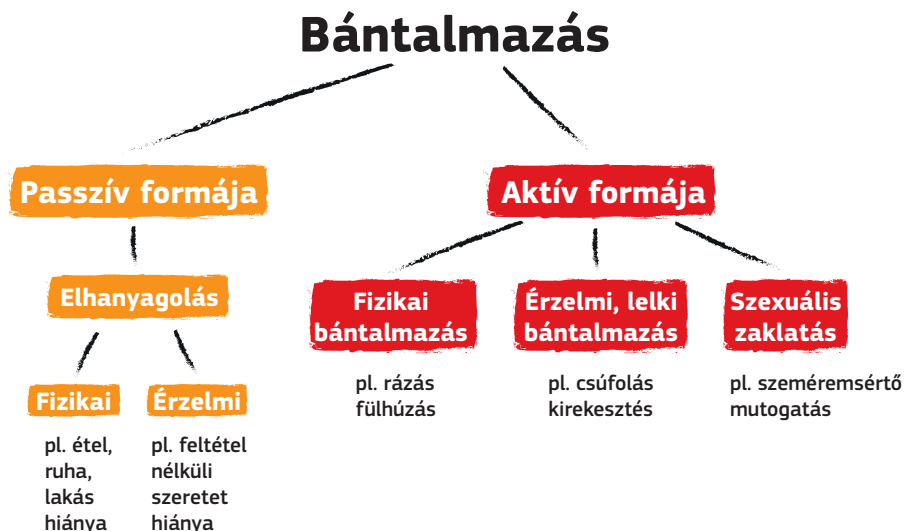
A Gyermekvédelmi Törvény szerint a gyermek veszélyeztetése a gyermek alapvető fizikai illetve pszichológiai szükségleteinek tartós elhanyagolása és/vagy a gyermek bántalmazása.

Bántalmazás

A fizikai bántalmazás formáihoz tartozik minden olyan magatartás, mely során a szülő vagy más felnőtt a 18 év alatti gyermeknek szándékosan testi fájdalmat vagy sérülést okoz, vagy ha a szülő magatartása következtében a sérü-

lés veszélye fennáll. A fizikai bántalmazás elkövetője más is lehet, így például testvér, rokon, osztálytárs, ritkább esetben edző, pedagógus.

A büntetőjog szerint a gyermekekkel szembeni erőszak ugyanúgy büntetendőnek számít, mint a felnőttek sérelmére elkövetett testi sértés, és más élet, vagy testi épség elleni cselekmények.

BTK 208. § (1) A kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy – ideértve a szülői felügyeletet gyakorló szülő, illetve gyám élettársát, továbbá a szülői felügyeleti jogától megfosztott szülőt is, ha a kiskorúval közös háztartásban vagy egy lakásban él –, aki e feladatából eredő kötelességét súlyosan megszegi, és ezzel a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi vagy érzelmi fejlődését veszélyezteti, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A bántalmazás (abúzus) típusai

- fizikai bántalmazás
- érzelmi, lelki bántalmazás
- szexuális bántalmazás

A bántalmazás passzív formája

A bántalmazás passzív formája az elhanyagolás. Amikor elhanyagolásról beszélünk, akkor mind a fizikai, mind pedig az érzelmi elhanyagolást számba kell vennünk.

Elhanyagolásra jó példa:

- Étél, ruha, lakhatás, egészségügyi ellátás vagy más élethez kapcsolódó szükséglet kielégítetlensége.
- A kábítószer, a drog, a pornográf tartalmú médiumok és a bűnözés káros hatására kialakuló állapot.
- Az adott gyermek, fiatal korosztályához illő érzelmi, lelki, értelmi szükségleteinek figyelmen kívül hagyása.

A bántalmazás aktív formája

Fizikai bántalmazás

- A gyermekért/fiatalért felelős, vagy a vele egy társaságban lévő személy által rendszeresen vagy ismétlődően okozott szándékos sérülés. Legtöbbször együtt jár az érzelmi, lelki bántalmazással.
- Lehetséges formái:
 - » ütés, rúgás
 - » rázás, rángatás
 - » tárggyal történő megdobás, szúrás
 - » fojtogatás (ilyen például a gyermek fejének víz alá nyomása)
 - » hajhúzás, fülhúzás
 - » megégetés (pl. égő cigaretta), leforrázás¹⁰

Érzelmi, lelki bántalmazás

A bántalmazás és különösen a gyermekbántalmazás vonatkozásában legtöbbször a fizikai és a szexuális bántalmazás jut eszünkbe. Azonban az egészséges fejlődés szempontjából legalább ilyen fontos az érzelmi, lelki bántalmazás témakörét is közelebbről megvizsgálni.

- Az érzelmi bántalmazás megjelenési formái:
 - » verbális bántalmazás:

10 Herczog Mária – Kovács Zsuzsanna (2004): A gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése, kezelése és felismerése. 1. sz. Módszertani levél háziorvosok, házigyermekorvosok, védőnők, gyermekegészségügyi szakemberek részére. MAVÉ, Budapest. Wolfe, D. A. – McIsaac, C. (2010): Distinguishing between Poor/Dysfunctional Parenting and Child Emotional Maltreatment. Ottawa: Public Health Agency of Canada.

- » sértegetés, csúfolás,
- » folyamatos kritizálás,
- » teljesítmény sorozatos lekicsinylése,
- » meggyanúsítás,
- » megszégyenítés mások előtt;
- nem verbális bántalmazás:
 - » bántó vagy sértő gesztusok,
 - » szimbolikus: mutogatás/mimikai megnyilvánulások;
- elutasítás/figyelmen kívül hagyás;
- vallási, etnika hovatartozás, szexuális orientáció miatti zaklatás;
- fejlődési, integrálódási nehézségekkel kapcsolatos zaklatás;
- izoláció, korlátozás;
- szociális, kapcsolati zaklatás (gyerek): a társas kapcsolatok rongálása, leépítése, közösségből kizárása;
- kortársbántalmazás (bullying): közösségi normáktól való eltéréssel kapcsolatos zaklatás, kipécézett folyamatos és módszeres piszkálása, ha a közösségből valamiért kilóg;
- elektronikus zaklatás (cyber-bullying): fenyegető üzenetek e-mailben, sms-ben, chat-en, viber-en stb.;
- interneten keresztül történő (online) zaklatás illetve bántalmazás;
- megfélemlítés, fenyegetőzés
 - » felnőtt: fizikai büntetéssel, elhagyással, megöléssel
 - » gyerek: fizikai bántalmazással

- a gyermek megbüntetése pozitív és egészséges magatartási formákért (mosoly, helyzetváltoztatás, játék)¹¹

Szexuális zaklatás

Másik személy által testi erőfölény kihasználásával kieroszakolt szexuális cselekmény. A cselekmény a zaklató szexuális kielégülését célozza.

A szexuális zaklatás történhet gyerek és gyerek között, gyerek és felnőtt között, de ide tartozik a felnőtt és felnőtt között történő erőszakos szexuális cselekmény is.

Lehetséges formái:

- pornográf tartalom kiskorúnak való rendelkezésre bocsátása, vagy pornográf tartalom készítésére való kényszerítés
- szeméremsértő mutogatás
- harmadik személlyel való szexuális cselekmény kényszerítése
- más személyek szexuális cselekményénél jelenlétre való kényszerítés

Szexuális cselekmény nem csak kifejezett aktus lehet, de bármilyen szexuális tartalommal bíró érintés, intim testrészekkel való érintkezés, azok látványa is. Párkapcsolaton belül is lehetséges a szexuális bántalmazás, kényszerítés, fenyegetőzés.

Szexuális bántalmazás lehet az is, ha valaki fotót küld a nemi szervéről, ha a csoport "játékból" csókolózásra kényszerít (akár nyilvánosan is), vagy ha párkapcsolaton belül az egyik fél bármilyen szexuális tette kényszerít, fenyegetőzéssel nyomást gyakorol (pl. szakítás, öngyilkosság, pletyka terjesztése).

Érdemes tudni, hogy a szexuális erőszakot elkövető a legritkább esetben idegen. A szexuális bántalmazás elkövetője gyakran az áldozat rokona, szomszéda, nevelője, akivel a kötődés miatt még komplexebb büntudat alakul ki, hiszen olyan bántalmazza, akiben egyébként bízott. A kortárs bántalmazása pedig gyakran a csoporthoz tartozással, kirekesztéstől való félelemmel kapcsolatos: az adott csoportban elvárt bizonyos szexuális viselkedés, tapasztalat, melyre a fiatalok egymást kényszerítik akár párkapcsolataikon belül, vagy a csoporton belül nyilvánosan.

11 Wolfe, D. A. – McIsaac, C. (2010): Distinguishing between Poor/Dysfunctional Parenting and Child Emotional Maltreatment. Ottawa: Public Health Agency of Canada.

A gyermekbántalmazás rizikófaktorai

Családi körülmények – Szülőkkel és gyerekekkel kapcsolatos rizikófaktorok

„Nem várjuk el a fiataloktól, hogy maguktól tanulják meg az algebrát, hogy instruálás nélkül váljanak virtuóz hegedűművésszé vagy elsőrangú teniszezővé. Mégis valahogy úgy gondoljuk, hogy a gyerekek maguktól megtanulják az együttélés szabályait, csak össze kell ereszteni őket az iskolában.”¹²

Amikor bántalmazás és még közelebbről gyermekbántalmazás témakörben beszélünk rizikófaktorról, akkor az első mondatokban le kell szögeznünk, hogy egy kockázati tényező jelenléte önmagában nem feltétlen vezet bántalmazáshoz. A kockázati tényezők jelenléte azonban mindenképpen figyelmet érdemel.¹³

A kockázati tényezők három csoportját határoztuk meg. A kockázati tényezők közül külön figyelmet érdemel a családi körülményekre történő fokozott odafigyelés, a szülő-gyermek kapcsolat alakulásának figyelemmel kísérése, valamint a gyermek általános állapotában történő változások követése.

Családi körülményekben kiemelt kockázatot jelenthet

- korábbi erőszak a család történetében;
- korábbi erőszak a jelenlegi családban;
- sorozatos, ismétlődő bűncselekmények elkövetése a családban;
- bizonytalan családi háttér;
- elszigetelt család.

A szülővel összefüggő rizikótényezők lehetnek

- a szülő a gyerekekkel szemben túlaggódó;
- a szülő a gyerekekkel szemben intoleráns;

¹² Aronson, E.: Columbine után – Az iskolai erőszak szociálpszichológiája. Ab Ovo Kiadó, 2009

¹³ A fejezet az alábbi kiadvány alapján készült: MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ. A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan. 2. átdolgozott kiadás

- a szülő a gyerekekkel szemben közömbös;
- a szülő mentális betegséggel diagnosztizált, esetlegesen kezelés alatt nem áll;
- kötődési problémák a szülő-gyermek kapcsolatban;
- a szülő szenvedélybetegsége, deviáns magatartása;
- a szülő saját szüleivel szembeni rossz kapcsolata;
- a szülő is bántalmazott gyermek volt;
- a szülő gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedett;
- nagy változás a szülő viselkedésében a különböző találkozások során;
- türelmetlen, agresszív szülő;
- a gyermek a sérülésről másképp számol be, mint a szülő.

A gyermekkel kapcsolatos rizikótényezők lehetnek

- nem kívánt terhességből született gyermek;
- két gyermek születése között kevesebb, mint 18 hónap telt el;
- magatartási és/vagy tanulási nehézséggel küzdő gyermek;
- bűncselekmény, szabálysértés elkövetése a gyermek részéről.

Mindezek ellenére fontos a szülők és a gyermek családja felé megjelenő bizalom, hiszen ennek hiányában a gyermekkel fenntartott kapcsolatunk is sérülhet. Ennek értelmében figyelmedbe ajánljuk e kiadvány bizalomról szóló fejezetét.

A gyermekbántalmazás felismerése, a bántalmazásra utaló gyanújelek

Korosztályi jellemzők – A bántalmazás típusa szerinti gyanújelek

A gyermek elhanyagolásának, bántalmazásának jeleit elsősorban azok észlelhetik, akik napi kapcsolatban vannak a gyermekkel, ismerik a családot, a gyermeket, így a cserkészvezető is észlelő lehet. Az áldozattól nem várhatjuk a gyanú megerősítését, így a cserkészvezető is könnyen elbizonytalanodhat. Nehezítheti a helyzetet, hogy a testi jelek hiánya önmagában nem zárja ki a bántalmazás lehetőségét. A bántalmazás jelei a gyermek életkorával is eltérő formákat ölthetnek.

A gyanújelek lehetnek általánosak vagy specifikusak. A bántalmazás jelei jelentkezhetnek testi, viselkedésbeli és érzelmi szinten egyaránt.

A gyermeknél észlelhető általános viselkedési gyanújelek¹⁴ (korosztályi bontásban)

Kiscserkész:

- szemkontaktus hiánya;
- riadt, túl érzékeny;
- megretten váratlan érintéskor, fél a fizikai érintéstől;
- alvászavarok, evészavarok;
- szorongó viselkedés.

Cserkész:

- üres tekintet, szemkontaktus hiánya;
- megretten váratlan érintéskor, fél a fizikai érintéstől;
- riadt, túl érzékeny;
- alvászavarok, evészavarok;
- szorongó viselkedés;
- megváltozott gyermeki magatartás, beállítódás (pl.: könnyen barátkozóból zárkózottá válik).

14 Módszertani ajánlás tervezet: Gyermekbántalmazás és elhanyagolás. Készült az Országos Gyermkegészségügyi Intézet gondozásában.

Kósza és vándor:

- kifejezésten arc, üres tekintet, szemkontaktus hiánya;
- önkárosító magatartásforma (autoagresszivitás);
- túlságosan éber, vibráló, válogatás nélküli figyelmet követelő viselkedés;
- alvászavarok, evészavarok;
- szorongó viselkedés;
- a közösségben kapcsolatteremtési problémák, passzivitás, elkülönülés vagy agresszivitás;
- megváltozott gyermeki magatartás, beállítódás (pl.: könnyen barátkozóból zárkózottá válik).

Az elhanyagolás testi gyanújelei a gyermeknél¹⁵

- alultápláltság, leromlott fizikai-lelki állapot;
- piszkos, az időjárási viszonyoknak nem megfelelő ruházat;
- ápolatlan, feltűnően piszkos bőr, elhanyagolt bőrfertőzések;
- túl gyakran történik a gyermekkel baleset, sérülés;
- ismeretlen eredetű eszméletvesztés;
- a gyermek túl gyakran kerül kórházba.

Fizikai bántalmazásra utaló testi gyanújelek/jelek a gyermeknél¹⁶

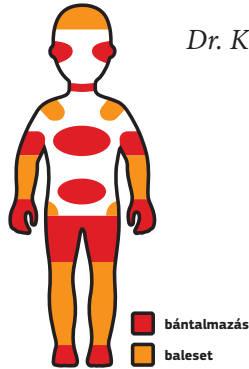
- a bántalmazás látható jelei, foltogatás, verés nyomai;
- nem baleseti jellegű sérülések, égés, forrázás nyomai;
- csavarásra bekövetkezett (spirális) végtagtörés;
- többszörös törések egyidejű jelenléte, pl. sorozatos bordatörés, nem a megszokott helyeken látható a zúzódás (térd, tenyér, könyök, homlok), hanem pl. tarkó, törzs, fül, hajas fejbőr;
- ellentmondásos történet a sérülésről;
- a gyermek szinte szó szerint ismétli a szülő történetét a sérülésről.

A következő szemléletes ábrán látható a tipikusan balesetből származó test-területek érintettsége és ezzel párhuzamosan az inkább bántalmazásra utaló sérülések megjelenési területei.

15 Módszertani ajánlás tervezet: Gyermekbántalmazás és elhanyagolás. Készült az Országos Gyermkegészségügyi Intézet gondozásában.

16 Módszertani ajánlás tervezet: Gyermekbántalmazás és elhanyagolás. Készült az Országos Gyermkegészségügyi Intézet gondozásában.

Dr. Keller Éva munkája alapján¹⁷

Fizikai/érzelmi bántalmazás viselkedésbeli/pszichés gyanújelei a gyermeknél¹⁸

- iskolai teljesítmény romlása;
- izoláció (elszigetelődés), befelé fordulás;
- agresszivitás és deviáns magatartás;
- csavargás, szökés;
- drogozás, alkoholizálás;
- önagresszió, öngyilkossági kísérlet stb.

A szexuális bántalmazás jelei/gyanújelei¹⁹

- A gyermek korához nem illő szexualizált viselkedés, szóhasználat.
- Fokozott, az életkornak nem megfelelő érdeklődés a szexualitás iránt.
- A kiskorú terhessége.
- Megretten váratlan érintéskor, fél a fizikai érintéstől.

A szexuálisan bántalmazott gyermek segítségkérését kiemelten komolyan kell venni, mert a jelzés késése leginkább abból a félelemből ered, hogy nem hisznek neki.

A segítségkérést gyakran nehezíti az is, hogy a gyermeknek sokszor büntudata van, szégyelli magát, fél saját maga és családja megbélyegzésétől, fél az elkövetőtől.

A tapasztalat azt mutatja, hogy az első esemény és a bejelentés között több hónap, esetleg egy év is eltelik.

¹⁷ Dr. Keller Éva: A gyermekbántalmazás igazságügyi orvosszakértői szempontjai, előadás „Lyukak a védőhálón” konf. 2012. máj. 23. Bp.

¹⁸ Módszertani ajánlás tervezet: Gyermekbántalmazás és elhanyagolás. Készült az Országos Gyermekegészségügyi Intézet gondozásában.

¹⁹ Módszertani ajánlás tervezet: Gyermekbántalmazás és elhanyagolás. Készült az Országos Gyermekegészségügyi Intézet gondozásában.

Mit kezdünk a közösségünkön belül a bántalmazással?

Megelőzés – Felismerés – Kezelés
– Figyelemmel követés

Közös célunk, hogy közösségeink tagjait megvédjük a bántalmazásoktól. E szándék valóra váltásához négy lépést kell tenned, melyek a megelőzés, a felismerés, a kezelés és a figyelemmel követés. A továbbiakban ezeket mutatjuk be részletesen, majd a fejezet végén egy szintén négy pontból álló listában igyekszünk gyakorlati tanácsokat gyűjteni, hogy ezt a mindennapokban is meg tudd valósítani.

Gyerek-gyerek kapcsolat

Megelőzés

Példamutatás

Fontos mindenkiben tudatosítani, hogy mind a vezetők, mind a cserkészek példaként szolgálnak a többiek szemében. Példát mutatnak viselkedésükkel, problémáik megoldásának módjával, ahogy kapcsolataikat kezelik, ahogyan élnek és ahogyan viselkednek.

A közösség ereje

Sok múlik a kezdetektől tudatosan folytatott közösségépítésen:

- A működő, összetartó közösségekben (őrs, raj, csapat) sokkal kisebb az esélye a zaklatásnak, bántalmazásnak.
- Ne hagyjatok ki senkit a közösségből, de ne legyen senki se túlszártolt.
- A gyerekek és a vezetők is legyenek tisztában a felelősségükkel, hogy milyen – elsősorban lelki – sérüléseket okozhatnak egymásnak.
- Legyen alapelv, hogy egymás bántása nem megengedett.

- A zaklatást a gyerekek valóban helytelenítsék, igyekezzünk növelni az egymás iránti empátiát.
- Amennyiben a biztonságos közösségben szóba kerül más kortárs közösségben tapasztalt bántalmazás, engedjete a spontán témának! Mondhassa el mindenki, mit érez, mit gondol a hasonló esetekről, de ne legyen kényszer nyilatkozni (az esetleges érintettek védelmében). Hangozzék el, mire mondhat nemet a gyerek a bántalmazó csoportnyomással szemben, vagy kinek szóljanak, ha tanúi lettek bármilyen zaklatásnak.

Megelőzés kapcsolatainkon keresztül

- Az őrsvezető és lehetőleg a rajparancsnok is ismerje a családi háttereket, így könnyebben észre tudja venni az otthonról eredő gondokat.
- Legyen a csapatnak, őrsvezetőnek kapcsolata az oktatási intézményekkel – ez nem csak a korai felismerésben, hanem a kezelésben is segítségünkre lehet.
- A vezetőképzésnek fontos szerepe van a tudatosításban – ismeretet ad a vezetőknek a felismerésre, valamint módszereket a gyerekek felvértezésére, hogy meg tudják védeni magukat.

Ismeretátadás

- Ennek a füzetnek a terjesztésével.
- Jó gyakorlatok, módszertanok összegyűjtésével és terjesztésével.
- Vezetőképzésben a téma feldolgozásával.
- Tematikus és életkorra specifikált továbbképzéssel.

Felismerés

A ki nem mondott probléma, nehézség attól, hogy nem került még felszínre, hatni fog az őrstagra és/vagy az őr léghőrére. Az idejében észrevett problémát könnyebben tudod kezelni. Erre akkor van esélyed, ha szíveden viseled vezetettjeid sorsát, minőségi időt fordítasz a velük való kapcsolattartásra. Ekkor veheted észre a zaklatás lelki, viselkedésbeli vagy testi jeleit.

Gyerekek közötti kapcsolatnál nem mindig lehetünk benne biztosak, hogy diáksínyről vagy zaklatásról van szó. Akkor van dolgod zaklatással, ha az alábbiak teljesülnek:

- egyenlőtlen az erőviszony (nem csak testileg, lelkileg stb.);
- szándékos fájdalomkeltés (fizikai vagy lelki, érzelmi stb.);
- rendszeres bántás, vagy a zaklatott fél tőle, hogy rendszeressé válik;
- a másik felett hatalom gyakorlása.

Fordulj különös figyelemmel őrstagjaid, cserkészeid interneten, közösségi médiában megélt tapasztalatai felé. Az online térben kapott visszajelzések, információk, kirekesztések ugyanúgy zaklatásként hathatnak egy gyerekre, mint az élőszóban elhangzottak – a fiatalok számára a valós és a virtuális világ gyakran összemosódik. A közösségi média által okozott stressz, az internet-függőség kialakulása valódi kockázatok, őrsvezetőként pedig sokat tudsz tenni ezek tudatosításáért.

Kezelés

A gyermekek közötti bántalmazás felett nem hunyhatsz szemet – főleg ha az a cserkészet keretein belül történik.

- Az első aggasztó jelle kellő körültekintéssel reagálj, tedd meg a szükséges lépéseket – ne várd meg, hogy ismét történjen valami.
- Ha szükségesnek látod, teremts időt és helyet ahhoz is, hogy az áldozattá vált gyermek hozzád fordulhasson. Ehhez elengedhetetlen a bizalmi légkör kialakítása.

Az eset feltárása

- Konzultálj vezetőtársaiddal, hogy pontosan megértsétek a helyzet súlyosságát, az érintettek körét.
- Ha úgy látjátok, hogy a birtokotokba jutott információ alapján cserkészetek testi, lelki, szellemi, érzelmi vagy szociális épsége veszélyben van, akkor beszéljétek meg vele, hogy az ő érdekében segítséget kér az őrsvezető/rajvezető a csapatparancsnoktól, de biztosítjátok őt, hogy bármi is fog történni, tájékoztatni fogjátok.
- Ha olyan súlyosságú az eset (akár bűncselekményről van szó), ne kezdj el detektívkedni, vizsgálódni! Add át az esetet olyan szakembereknek, akik professzionálisan tudnak foglalkozni az ügygel jól bejáratott folyamataik segítségével.
- Ha saját hatáskörben el tudod intézni az esetet, akkor:
 - » A bántalmazással kapcsolatba került minden szereplővel (gyerekkel és vezetővel) beszéld meg az esetet!
 - » Szükség szerint vond be a gondviselőket.
 - » Igyekezz megoldást keresni a Szövetség irányelveinek a szem előtt tartásával.²⁰
- Próbáld minden fél számára megnyugtatóan kezelni a helyzetet közös megoldás keresésével, szükség esetén mediátor bevonásával. Egy lehetséges út az ún. jóvátételi eljárás, melyben közös megegyezés alapján a bántalmazó olyan kötelezettséget vállal a sértett felé, amellyel korábbi tetteit igyekszik helyre hozni.

20 Az irányelveket lásd a kiadvány végén.

- Figyeld arra, hogy te és vezetőtársaid is tévedhettek egy-egy esetben, illetve, hogy a gyerekek is megvádolhatják társukat alaptalanul. Ez, ha felszínre került az igazság, nem csak kellemetlen, de lelki sérülést is okozhat az alaptalanul megvádoltnak, így téve őt áldozattá. Ha ilyen esetben futnál, az mindenképpen az érintettek közötti alapos átbeszélést igényel. Ebben az esetben is helye van a jóvátételi eljárásnak. Ha vezető vádolt meg gyereket, akkor pedig fontos, hogy beismerje a gyerek előtt is tévedését. Így maradhat hiteles az érintett gyerekek szemében.

Az eset lezárása után

Vizsgáld meg, hogy milyen lépések vezettek a bántalmazás, zaklatás kialakulásához! Változtasd meg úgy a körülményeket, helyzeteket, hogy minimalizáld a megismétlődés esélyét. Osszad meg a tapasztalatokat vezetőtársaidal!

Figyelemmel követés

- Légy figyelemmel arra, hogy a bántalmazást szenvedett gyermekek továbbra is a közösség teljes jogú tagjai maradjanak. Esetük elrendezése után szánj rájuk több személyes figyelmet, szükség esetén jelezd nehéz helyzetüket őrstársaik, ismerőseik számára.
- Az eseteket, azok végkimenetelét/megoldását írd le, ezzel a későbbiekre – legalább csapaton belül – teremts jó gyakorlat gyűjteményt.
- Az eset lezárása után tartsatok esetmegbeszélést: minden szinten (őrsön belül, csapatvezetésben) vizsgáljátok meg, hogy rövid- és hosszútávon eredményesek voltak-e erőfeszítéseitek (megfelelő eszközt, módszert és személyt választottatok a megoldáshoz?).
- Reflektálj megelőzési, felismerési és kezelési módszereitekre, szükség esetén tegyél javítási javaslatot, változtass.

Felnőtt-gyerek kapcsolat

Megelőzés

A felnőttek irányában tett lépések

- Olyan felnőttet engedj a csapatba, akit ismersz, illetve aki megfelelő ajánlással érkezik.
- Kísérd fokozott figyelemmel az új tagok munkáját.

- Adatok visszajelzést egymásnak vezetői munkátról, hogy szükség esetén mindenki időben tudjon módosítani viselkedésén, módszerein, szokásain.
- Végezhetsz a csapatban (akár anonim) elégedettség mérést, így a rejtett elégedetlenségek könnyebben felszínre jönnek és orvosolhatóak.

Gyerekek irányában tett lépések

- A gyerekekkel az életkoruknak megfelelő kapcsolatot alakíts ki.
- Teremtsd meg velük a bizalmi kapcsolatot.
- Légy őszinte.

Felismerés

Bántalmazás, zaklatás áldozatául esett cserkész viselkedésében – az esetek túlnyomó részében – változás tapasztalható, melyet kellő figyelemmel észre tudsz venni. Szintúgy észrevehetsz bántalmazásról árulkodó testi tüneteket.

Tudatosítsd magadban, hogy egy csapaton belül a szoros, bizalmi kapcsolatok kialakulása miatt nehéz elfogadni, hogy egyik vezetőtársad bántalmazó. Egy jól ismert társad ilyen oldalát felismerni, a tényt elfogadni nem könnyű, de ha arra kerül a sor, akkor át kell tudnod lépni ezt az “önvédő falat”.

Kezelés

- Az első aggasztó jelre kellő körültekintéssel reagálj, tedd meg a szükséges lépéseket – ne várd meg, hogy ismét történjen valami!
- Ne kezdj el detektívkedni, vizsgálódni! Add át az esetet olyan szakembereknek, akik professzionálisan tudnak foglalkozni az ügygel jól bejáratott folyamataik segítségével!
- Helyzettől függően tedd meg a szükséges lépéseket támogatás adásától etikai eljárás indításáig!
- Pontos, releváns, gyorsan reagáló és felkészült kommunikációval tájékoztasd a csapat tagjait, vezetőségét, szükség esetén a szülőket – így vedd elejét a pletykáknak és az indokolatlan félelmeknek.
- Nyújts segítséget vezetőtársaidnak a helyzet kezeléséhez: őket is komolyan megterhelheti egy, a csapatban felderített zaklatási ügy.
- Előfordulhat, hogy alaptalan vád ér egy felnőttet. Ez egyrészt minden fél számára kellemetlen, a megvádolt számára viszont komoly következményekkel is járhat. Egy ilyenfajta hír elterjedése lelki és az életére is kiható károkat okozhat. A bocsánatkérés és a megkövetés szükséges, de inkább ennek a szituációnak az elkerülésére törekedjetek.

- Ha régebbi, évekkal korábbi esetről számol be egy vezetetted, vedd figyelembe, hogy talán azóta titokként hordozza az őt ért bántalmazást. Amennyiben szakember bevonását látod szükségesnek, egyeztess róla az áldozattal, hogy ne árulásnak élje meg a titok felfedését. Minél közelebbi viszonyban van az elkövetővel, annál valószínűbb a lojalitás-konfliktus vele szemben: egyszerre szeretné az igazságszolgáltatást és védené az elkövetőt.
- Ha esetleg már közben nagykorú lett, és nem akar (jelenleg) eljárást indítani, tiszteld ezt a döntését, de hívd fel a figyelmét a lelki károk csökkentésének szükségességére, szakember bevonására. Különösen szexuális erőszak vagy súlyos testi, érzelmi bántalmazás esetén hívd fel erre a figyelmét, mert ezek hosszú távú torzulásokat eredményezhetnek a kapcsolati képességben.

Figyelemmel követés

- Tarts utólagos értékelést a megoldásról, valamint tegyél javaslatot a későbbi esetek elkerülése, korábbi felismerése és jobb kezelése érdekében.
- Konzultálj más csapatok vezetőivel, a Szövetség szakértőivel a kérdésben: oszd meg tapasztalataidat és kérj segítséget a kockázatok csökkentése végett.

Gyakorlati tanácsok – gyermekvédelem a mindennapokban

1. Mutass példát!

“A vezetés elsősorban példa” – és ez fokozottan érvényes, ha a cserkészeid viselkedéséről van szó. Nem csak a vezető mutat példát a vezetetteknek, hanem az idősebb cserkészek is a fiatalabbaknak, az őrs tagjai is egymásnak. Fontos,

hogy mindenki érezze: a közösség alapértéke a támogató közeg és az erőszakmentesség.

2. Beszélj róla!

Sokat segít a megelőzésben, ha mi magunk és cserkészeink is tudatában vagyunk azoknak a veszélyeknek, amelyeket el kívánunk kerülni – legyen szó akár gyerekek közötti, vagy felnőtt-gyerek kapcsolatról. Mindennapi munkádat vizsgálj a gyermekvédelem szempontjainak fényében: törekedj a gyerekek testi, lelki, szellemi, érzelmi és szociális jólétét, biztonságát folyamatosan szem előtt tartani. E mellett pedig a közösség által megkívánt rendszerességgel foglalkozatok közösen a témával. Ezek a foglalkozások segíthetik a cserkészeinket kialakítani saját “védelmüket”, fejlesztik érzékenységüket.

Adj teret annak is, hogy az áldozattá vált gyermek hozzád fordulhasson, amihez elengedhetetlen a bizalmi légkör kialakítása.

3. Vedd észre!

Ha valódi, egymásra nyitott, bizalmon alapuló, a másik problémáira érzékeny közösséget tudsz építeni, akkor ez a kapcsolat elő fogja segíteni, hogy az esetleges problémák hamar a felszínre kerüljenek. Hallgasd meg a másikat; vedd észre, ha valami bántja; észleld, ha valami megváltozott körülötte! Az idejében

észlelt baj megoldása pedig sokkal könnyebb, valamint kisebb lesz az érintettek sérülésének mértéke is.

4. Tájékozódj!

Ha csak gyanakszol bántalmazásra vagy veszélyeztetésre, akkor ne tegyél elhamarkodott lépéseket. Tájékozódj, mert a gyanúsításból is sok kellemetlensége támadhat a gyanúsítottnak és a gyanúsítottnak is.

5. Avatkozz be!

Ákármilyen természetű veszélyeztetésről, bántalmazásról van szó, vagy ennek megalapozott gyanúja merül fel, fontos, hogy felelős lépéseket tegyél. Ne várj megerősítő jelre, ismétlődő eseményre, ne kezdj el egyedül nyomozni, problémát megoldani, hanem megfelelő diszkrécióval és körültekintéssel vond be a csapatban felettesedet, majd kérj segítséget szakemberektől!

Hogyan juthat a tudomásodra egy eset vagy merülhet fel ennek gyanúja? ²¹

- Elmondja neked a cserkész – ehhez megfelelő bizalmi viszonyban kell lennetek. Ha a gyermek beszámol Neked az őt ért bántalmazásról, azt minden esetben diszkréten kezeld, de vedd komolyan és vizsgáld ki.
- Másodkézből vagy áttételesen kaphatsz információt tényről vagy zaklatás gyanújáról (másik gyerek, szülő, tanár, ismerős).
- Fizikai sérüléseket vehetsz észre cserkészeden, amire nem tud kielégítő magyarázatot adni.
- A viselkedése, vagy viselkedésében történt hirtelen változás mutat arra, hogy bántalmazás áldozata lehet.
- A fiatallal kapcsolatban levő felnőtt viselkedése, vagy a gyerekekhez való viszonya mutat figyelmeztető jeleket, vagy kelt benned kényelmetlen érzést.

21 Child Protection Toolkit felhasználásával

Kik a veszélyeztetettek és kik válhatnak zaklatóvá?

A veszélyeztetett tulajdonságai – Ki lesz zaklató? –
Ki az a zaklató áldozat?

Ha ismered azokat az általános tulajdonságokat, amik veszélyeztetetté, illetve zaklatóvá tehetnek egy gyereket, akkor könnyebben meg tudod előzni az őr-
sön, rajon, csapaton belüli zaklatást.

A veszélyeztetett tulajdonságai

- alacsony önértékelés
- hiányzó stabil, odafigyelő, támogató családi háttér
- félénk, visszahúzódó
- a fizikailag gyenge (főleg fiúknál)
- a kevésbé népszerű (főleg lányoknál)
- a közösség többi tagjánál ügyetlenebb, éretlenebb
- kevés barátja van vagy egyáltalán nincsen

- nem tudja magát megvédeni, így az őt érő atrocitásoktól még jobban szorongani fog, ami még kitettebbé teszi őt
- vagy egyszerűen más, mint a többi

Zaklató

- családja elhanyagoló
- nemtörődöm, következtelenül nevelő szülők
- a család nem ad pozitív mintát a probléma- és konfliktuskezelésre
- testi és/vagy lelki bántalmazást szenved/szenvedett el otthon
- harctérként éli meg azt a szociális közeget amelyben jelen van – itt kell eldönteni, ki az erősebb, ki érdemel elismerést
- hatalomra vágyik, vagy azt hiszi, hogy mindenhez joga van, és ezt normálisnak tekinti, öröm számára az uralkodás
- igényli az elismerést és a figyelmet, ezért nyilvánosan zaklat

Zaklató áldozat

- Az a zaklató áldozat, aki egyszer áldozat, majd más szituációban zaklatóvá válik. Ők a legveszélyeztetettebbek a zaklatás negatív hatásai tekintetében.

Például a zaklató áldozat, akit az őrseben szekálnak, csúfolnak, és nem tud ez ellen fellépni, de rajfoglalkozáson a kisebbeket ő is ugyanúgy piszkálja. Az őrszervező feladata mind az őrön belüli szituáció észlelése, mint a kisebbek felé irányuló bántalmazás leállítása.

A következményekről

Hatás az áldozatra, a zaklató áldozatra és a közösségre

Arra is fel kell készülnöd, hogy a cserkészeten belül vagy kívül történt zaklatás következményeivel meg kell birkóznod.

A zaklatás áldozatain észrevehető tünetek sokfélék lehetnek, de az alábbiak bármelyikének felfedezésekor súlyos előzményekre gyanakodhatsz:

- stressz, szorongás;
- csökkent önbecsülés;
- pszichoszomatikus tünetek: fej-, hát-, gyomorfájás, alvási nehézségek;
- visszahúzódás, eltávolodás a közösségtől. Ennek oka, hogy a zaklatott személy nem tud megküzdeni a problémáival, így sokkal nehezebben talál barátokat.
- Aki gyerekként nem tud kitörni az áldozat szerepéből, akár felnőtt korban is viheti azt tovább.

A zaklató áldozat: Sok bántalmazóan viselkedő személyt korábban mások bántalmaztak. Motivációikat megérteni nehéz, de fontos szem előtt tartani, hogy az önbecsülésük súlyosan sérült lehet. Amellett, hogy önmagunkat és vezetettjeinket is védjük a zaklatással szemben, látnunk kell elesettségüket, kiszolgáltatottságukat. A zaklató áldozatok – többszörös érintettségük, bonyolult motivációik miatt – talán a legnehezebb helyzetben lévőek.

- Hajlamosabbak a fokozott stressz megélésére, fokozott szorongásra és depresszióra.
- Kevésbé tudnak egészségükre és társas kapcsolataik épségére vigyázni.
- Nagyobb eséllyel válnak függővé valamilyen szorongásoldó vagy tudatmódosító szertől (pl. alkohol, dohányzás, gyógyszerek, illegális drogok).
- Felnőtt korban elszigetelődhetnek, ha az agressziót elutasító környezetbe kerülnek, ugyanis számukra idegen ez a közeg, magatartásforma – ebből következően könnyen deviáns csoporthoz sodródhatnak.

A közösség tagjaira is negatívan hat a zaklatás:

- Elnyomhatják a lelkiismeret-furdalásukat: csatlakoznak a zaklatáshoz, érzéketlenek lesznek iránta vagy az áldozatot kezdik hibáztatni.
- Eltávolodás és közöny alakulhat ki, amiért a közösségen belül ilyen megtörténhetett.
- Szorongás alakul ki bennük a kialakult légkör miatt: nem szeretnek a közösségben lenni.

Témafeldolgozási ötlet: 16+ Nézzétek meg együtt Az osztály című filmet

Gyermekvédelmi probléma vezetettjeid között

Kapcsolatfelvétel a szülőkkel – Az érintett reakciói
– A Te reakciód – Érzések kezelése

Az alábbiakban azzal kapcsolatban igyekszünk gondolatindítókat adni, ha cserkészeid között valakit bántalmaztak, illetve bekerült a gyermekvédelem látókörébe (ez főleg nevelési, viselkedési, családi vagy iskolai problémák esetében fordul elő).

Hogyan vedd fel a kapcsolatot a szülőkkel? Hogyan kommunikáld aggodalmaidat, gyanúkat, tényeket?

- Mindenképpen személyesen találkozz a szülőkkel, ne telefonban/e-mailben kezd tárgyalni az ügyet!
- Semmiképpen ne egyedül érkezz a találkozóra, legalább ketten (őv és rpk; rpk és cspk, de mindenképpen két nagykorú) legyenek jelen a csapat részéről!
- Készülj fel, mit fogsz mondani!
- Legyen a kezeden bizonyító erejű anyag (dátum, esemény, jelenség stb.)!
- Kommunikációd legyen egyszerű, nyílt, tényszerű!
- Mérlegeld, hogy az érintett cserkész jelen legyen-e a beszélgetésen!
- Számíts rá, hogy sokféle reakciót kiválthatsz a szülőkből: tagadást, vádaskodást, kétségbeesést stb. Ezt igyekezz higgadtan kezelni!
- Ha a gyermekük az áldozat, keresd fel otthonukban őket, így a környezet biztonsága erősíti őket! Ha viszont gyermekük a veszélyeztető, akkor érdemes semleges vagy a jelenlévő vezetők számára otthonos helyen találkozni.

Milyen reakció várható a gyermektől?

- Az áldozat szégyellheti, hogy a számára (is) kellemetlen esetről tud a vezető, így elmaradozhat a foglalkozásokról, megváltozhat a viselkedése: magába zárkozhat, agresszívvá válhat, stb.
- A gyermekek gyakran titkolni próbálják a sérelmükre elkövetett bántalmazást. E reakció mögött többféle motiváció állhat:
 - » A gyermeknek esetlegesen szégyenérzete van.
 - » Szégyenében mentegetheti bántalmazóját, vagy igyekezhetsz az eset eljelentéktelenítésén is.

- » Sok esetben a gyermekek félnek a további, esetleges sorozatos bántalmazástól.
- » A gyermek fél, hogy nem hinnének neki.
- » A gyermek fél, hogy a szeretteit, családját elveszítheti, és így a család széteshet.
- » A gyermek fél, hogy a bántalmazás elkövetője, aki közel áll hozzá, börtönbe kerülhet.
- A bántalmazó vádolhat, tagadhat, agresszív lehet, magába zárkozhat, próbálhatja hárítani a felelősséget stb.

Hogyan reagálhatunk?

- Ha áldozatról van szó, akkor biztosítsd őt, hogy az eset nem változtat semmit a veled (vezetőjével) vagy a csapattal való kapcsolatán.
- Ha a veszélyeztetőről van szó, akkor az esettől függően kell lépéseket tenni, de azt érdemes érzékeltetned az érintettel, hogy nem őt mint cserkészt, hanem tettét ítéled el.

Hogyan kezeljük a saját érzéseinket?

Ebben is ajánlott segítséget kérni, akár szakembertől is. Mindenkit megvisel, ha a közvetlen környezetében valakit bántalmaznak vagy egy közeli barátról, cserkész társáról kiderül, hogy zaklató. Nem szégyen sem gyöngének lenni, sem segítséget kérni ezekben az esetekben.

Logaink és kötelességeink

Kinek kell megtennie a jelzést veszélyeztetés esetén?

A Gyermekvédelmi Törvény 17.§- szerint a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében az alábbi társadalmi szereplőknek jelzési kötelezettsége van:

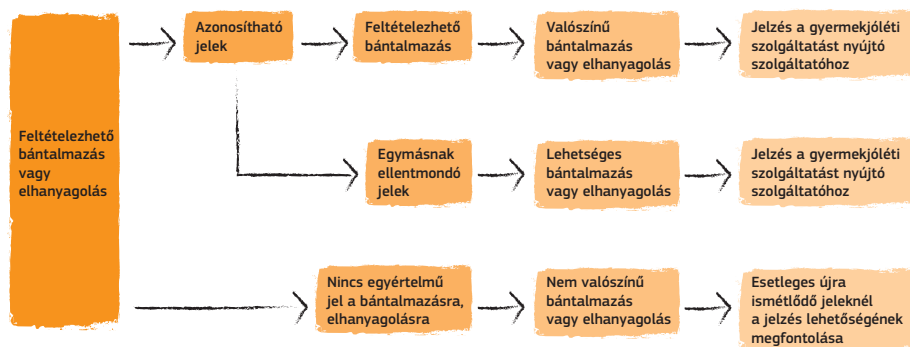
- védőnői szolgálat, háziorvos, házi gyermekorvos,
- szociális szolgáltatók
- köznevelési intézmények,
- rendőrség,
- egyesületek, alapítványok és egyházi jogi személyek. – Az MCSSZ az egyesületi törvény hatálya alá esik, így érintettek és felelősök vagyunk.

Az intézmények és a magánszemélyek is kötelesek jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén. A jelzést meg lehet tenni a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál, vagy a gyámhivatalnál, rendőrségnél.

Ilyen jelzéssel és kezdeményezéssel bármely állampolgár és a gyermekek érdekeit képviselő társadalmi szervezet élhet.

A jelzéssel élő személy adatait a jelzőrendszeri szereplők zártan kezelik.

A következő ábrán²² szemléltetve mutatjuk be, hogy milyen lehetséges lépéseket tehetünk meg a bántalmazás felismerésekor. Fontos és elengedhetetlen, hogy a bántalmazásra, elhanyagolásra utaló jeleket idejében és egyértelműen ismerjük fel. Ezen a ponton kell döntenie az észlelőnek a további jelzésről. Az azonosító jelek tekintetében sosem lehetünk felületesek. Ezen a ponton van a legnagyobb felelősségünk, illetve a legnagyobb tévedési lehetőségünk.

22 Herczog Mária – Kovács Zsuzsanna (2004): A gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése, kezelése és felismerése. MAVÉ, Budapest.

Utak a Szövetségünkben

Mit tehetsz vezetőként?

– Feladatok az országos szinttől az őrsvezetőig –
Segítség a csapaton belül és kívül

Már több ízben említésre került az a szoros kapcsolat, ami egy vezető és egy vezetett között kialakul. Ebből fakadóan számtalan olyan ismeretet nyújthatsz cserkészeidnek, amelyek birtokában teljesebb életet tudnak élni, és amelyek eszközt adhatnak kezükbe önmaguk és környezetük megvédésére. Emellett vezetői munkád során tudomásodra juthat olyan információ, amivel a gyerekek jóléte érdekében foglalkoznod kell. A következőkben ennek a lehetséges eszközeit és módjait fogjuk áttekinteni.

Vezetők eszközei

Megelőzés

Szerencsére az egészségügy, a környezetvédelem és a társas kapcsolatok terén is abba az irányba mozdul a világ, hogy a legjobb, ha bölcs előrelátással nem hagyjuk, hogy a káros jelenségek kialakuljanak. Vezetői munkád során ismeretek átadásával, megfelelő módszerek megválasztásával megelőzheted az árthatmas helyzetek kialakulását, valamint megtaníthatod a cserkészeknek, hogy hogyan kerülhetik el a kockázatos szituációkat.

Bántalmazás helyett kölcsönös megbecsülés

Rendszeresen helyezd a cserkészeket olyan helyzetekbe, amikor észre kell venniük egymás jó tulajdonságait és vissza kell jelezni azokat. (Pl. karácsonyi angyalok; tábor végén olyan beszélgetés, amiben az elmúlt napok alatt megismert jó tulajdonságokat emeljük ki, vagy annak felsorolása, hogy mit köszönünk egymásnak.) Ezzel megerősítheted a cserkészekben azt, hogy mindannyian értékesek.

Vezetőként maximálisan figyelj arra, hogy sose mondj rosszat – még négy szemközt sem – az egyik gyerekről a másiknak. Ha illet tennél, azzal rossz példát mutatsz cserkészeidnek: azt üzened, hogy lehet egymásra rosszat mondani, csúfolni. Kerüld az illet, járj elől jó példával!

A szexuális abúzus megelőzése

„Fehérnemű szabály”: fontos, hogy a szülő tudatosítsa gyermekében, hogy a fehérneművel fedett testrészeihez senki nem érhet hozzá az engedélye nélkül, és őt sem kényszerítheti senki mások ilyen testrészeinek megérintésére. Ennek egy módja lehet, hogy megegyeznek egy jelszóban, aminek elhangzása jelzi a gyerek számára a (szakmai szabályok betartásával) biztonságos helyzeteket (pl. védőnői vizsgálat). A szülő saját belátásának megfelelően osztja meg a jelszót másokkal (óvónővel, orvossal, ismerőssel stb.). Így a gyerek számára is világossá válik, hol vannak a határok, mit engedhet meg másoknak és mit nem, ki idegen, és ki nem az.

Kezelés

A rendszeres és közvetlen kapcsolat ad lehetőséget arra is, hogy a kialakulóban lévő vagy a már kialakult problémákat érzékeld és/vagy információt kapj róluk. Ezeket a vezetőtársaid, parancsnokod és szükség esetén szakemberek bevonásával igyekezz orvosolni.

Képzés

Vezetőképzésben

- A Szövetség célja, hogy a vezetőképzésben megjelenjen a gyermekvédelem témaköre, a jelöltek megismerjék a kockázatokat és a megoldási lehetőségeket.

Cserkészprogramokon

- Ismeretátadással, érzékenyítéssel fel tudod készíteni cserkészeidet maguk és mások megvédésére, valamint annak megelőzésére, hogy ők váljanak bántalmazóvá társaik között.

A gyerekek közötti bántalmazás megelőzésének a legjobb eszköze annak a tisztázása, hogy senki sem nyer egy ilyen helyzetben. Érezzék cikinek az egymás közötti piszkálódást, kirekesztést stb.

- Kellő odafigyeléssel sok kezdődő problémának elejét tudod venni. Ha ismered azokat a tüneteket, amik veszélyeztetettségről árulkodhatnak, akkor jó esélyed van arra, hogy megfelelően fellépj ezekkel szemben és támogatni tudod cserkészeidet ezek leküzdésében.

Az egyes szervezeti szintek feladatai

Az országos szint feladatai

- irányelvek meghatározása és ezek karbantartása²³
- tudás és kapcsolati tőke becsatornázása más gyermekvédelemmel foglalkozó szervezetektől
- a téma integrálása a vezetőképzésbe
- az országos szintre jutott eljárások, problémák kezelése

A kerületi szint feladatai

- a kerülethez tartozó csapatok parancsnokainak és gyermekvédelmi felelősinek támogatása
- a téma integrálása a vezetőképzésbe
- visszajelzések, tapasztalatok gyűjtése és megosztása

²³ Az irányelveket lásd a kiadvány végén.

A csapatban

- A csapatvezetés – csapatparancsnok – feladatai
 - » ismerteti a vezetőkkel az MCSSZ gyermekvédelmi irányelveit, és ügyel ezek követésére
 - » segít kialakítani a vezetőségben azt a légkört, ami lehetővé teszi a nyílt, bizalmi kommunikációt a kialakuló és a fennálló problémákról
 - » módszertani eszközök adásával támogatja a vezetőket a megelőzésben
 - » csak olyan felnőttet enged a cserkészekkel foglalkozni, akit kellően megismert és akiben megbízik; az újonnan jelentkezők munkáját figyelemmel kíséri
 - » biztosítja, hogy a csapatban felmerült problémák kivizsgálásra kerüljenek, majd a szükségessé vált lépéseket is megtegyék az érintettek – az iránymutatástól, segítségadástól az etikai eljárás indításáig
 - » szükség esetén felveszi a kapcsolatot a megfelelő szakemberekkel, hivatali szervekkel
 - » értesíti az érintett szülőket – lehetőleg elérve a megértésüket és közreműködésüket
 - » ha cserkészen kívüli veszélyeztetésről szerez tudomást, értesíti a szülőket – ha a szülő a bántalmazó, akkor a hatóságokhoz fordul
 - » lehetősége van gyermekvédelmi felelős kinevezésére
- A raji szint – rajparancsnok – feladata
 - » személyes kapcsolatépítés a vezetőkkel és a gyerekekkel²⁴
 - » korosztályokra szabott módszertani eszközök használata
 - » reflexió és értékelés az őrsvezetővel az őrsről és a vezető munkájáról
 - » Adjon támogatást az őrsvezetőnek, hogy ő a megfelelő vezetéssel az optimális őrsi légkört ki tudja alakítani!
 - » ha rajon belüli gyerekre vagy vezetőre panasz érkezik, akkor járjon utána a valóságalapjának és kezelje a problémát
 - » Ha veszélyeztetésről van szó, akkor jelentse a csapatparancsnoknak, és közösen, akár szakember bevonásával lépjenek az ügyben!
 - » a más rajban történt eseténél értesítse az érintett raj parancsnokát és szükség esetén a csapatparancsnokot – elsősorban az ő feladatuk a probléma kezelése
- Az őrsi szint – őrsvezető – feladata
 - » személyes kapcsolatépítés a gyerekekkel
 - » módszertani eszközök használata
 - » a jó hangulatú és összetartó őrsi közösség megteremtése
 - » új őrstagok befogadása, integrálása a közösségbe
 - » a fegyelem fenntartása az őrben a bántalmazás elkerülése érdekében
 - » szükség esetén segítség kérése

24 vő. EINK 6.1.2.

Gyermekvédelmi felelős a csapatban

Feladatai

- Támogatást nyújt a csapat vezetőinek a felmerülő gyermekvédelmi kérdésekben, veszélyeztetettségi esetekben.
- Felveszi az állami ellátórendszer tagjaival a kapcsolatot, tanácsot kér tőlük, szükség esetén a figyelmükbe ajánl családokat vagy eseteket.
- Kapcsolattartás a területi szakemberrel. (Ha van ilyen, akkor a kerületivel is.)
- Kapcsolattartás a környező csapatok ugyanilyen feladatokat ellátó személyeivel.

Ki ajánlott gyermekvédelmi felelősnek?

- 18 évnél idősebb, lehetőség szerint cserkész.
- Lehetőség szerint nem vezető, hogy más feladatai ne vegyék el ettől az idejét.
- Olyan személy, aki megfelelően felkészült a feladatra – keressen továbbképzési lehetőséget a cserkészeten belül vagy kívül.
 - » Ennek keretében ismerje meg a saját kompetencia-határait.
 - » Képes legyen arra, hogy ne vonódjon be érzelmileg az esetekbe, képes legyen azt feldolgozni.
 - » Képes legyen szükség esetén segítséget kérni a feldolgozásban.
 - » Tudja kezelni azokat a szituációkat, amikor a családdal kell kontaktusba lépni akár tudomására jutott régi, akár új ügy miatt.
 - » Ha az eset úgy kívánja, tudjon kialakítani kompromisszumot a családdal. Pl. akkor járhat cserkészetre a gyerek, ha...
 - » Ismerje meg az utakat és módokat a nehéz helyzetben lévő családok támogatására.
 - » Legyen tisztában a komoly mérlegelést igénylő döntésekkel: milyen döntés szolgálja leginkább a gyermek és cserkészársai érdekét?
- A lehetséges jelöltek kiválasztásáról az őrsvezető megfelelő körültekintést követően dönt.
- Nem javasolt: aktív vezető, fiatal (25 évnél fiatalabb) vándor

Ügymenet az MCSSZ-ben

Szövetségünkben a szokásos hierarchiának megfelelően járunk el gyermekvédelmi esetekben is. Ha egy cserkésszel kapcsolatban merül fel kérdés, probléma, akkor az őrsvezető keresse fel rajparancsnokát, és ha van, akkor a csapat gyermekvédelmi felelősét, majd ők együtt a csapatparancsnokot. Tájékoztassuk a szülőket és szükség esetén a hatóságokat. Ha bebizonyosodik, hogy gyermeket veszélyeztető esemény áll fenn, akkor vonjuk be a kerületi és az országos szintet is. Amennyiben

az elkövetői oldalon van érintett cserkész, fontoljuk meg etikai eljárás megindítását az MCSSZ-ben.

Kapcsolat a szociális támogatórendszerekkel

Kapcsolat a gyermekjóléti szolgálattal, családsegítővel

- A csapat gyermekvédelmi felelőse felveheti a kapcsolatot a helyi gyermekjóléti szolgálattal, családsegítővel, akik figyelemmel kísérik a veszélyeztetett gyerekeket, családgondozást végeznek, gyermekbántalmazási ügyekben segítséget nyújtanak, szétszakadt családoknál a problémás kapcsolattartásban segítenek stb.²⁵
 - » Mivel ezeknek a szervezeteknek a működését szigorú jogszabályi keretek határozzák meg, így a rájuk bízott bizalmas, személyekhez köthető információkat nem adhatják ki. Ilyenformán elsősorban tanácsot kérhetünk tőlük, illetve jó gyakorlatokat vehetünk át.
 - » Bizonyos esetekben a szolgálat a látókörében lévő (családokat és) gyerekeket közösen kísérheti, segítheti a cserkészcsapattal együtt (akár anyagilag – pl. ingyen táboroztatással, akár csak nagyobb figyelem adásával).
 - » A csapatok is felhívhatják a szolgálat figyelmét egy-egy családra.
- Jó gyakorlat lehet rendszeres (pl. évenkénti, szükség szerinti) egyeztetést kialakítani a helyi családsegítő és a cserkészcsapat között, hogy a nehezebb esetekben rendszeres támogatást tudjanak adni a szakemberek.

Kapcsolat a gyermekvédelemmel

A csapatok gyermekvédelmi felelőse felveheti a kapcsolatot a megyei gyermekvédelmi szolgálattal, akik szakmai támogatást tudnak nyújtani.²⁶

- Itt is az érintett családok és gyerekek segítése a célja a kapcsolatnak.
- A komolyabb, akár gyámsági kérdésekben is lehet hozzájuk fordulni.

Cserkész pszichológus

A Szövetség célja, hogy az országban legalább három, különböző területen élő, elérhető szakember legyen, akihez a cserkészvezetők bizonytalan, kényes esetben fordulhatnak (telefonon vagy akár szükség esetén személyesen is)

Az ő elérhetőségüket itt találjátok meg: <http://cserkesz.hu/segitok>

25 Részletesebb információt a gyermekjóléti szolgálat feladatairól a budapest.hu-n olvashatsz.

26 Részletesebb információt a gyermekvédelem feladatairól a budapest.hu-n olvashatsz.

Irányelvek a Magyar Cserkészszövetség gyermek- és ifjúságvédelmi feladataihoz

A Magyar Cserkészszövetség a jövő nemzedékért és a nemzetért érzett felelősségtől vezérelve az irányadó nemzetközi és hazai egyezményekkel, jogszabályokkal összhangban a következő irányelveket tartja fontosnak az ifjúsággal végzett munkája során.

Az irányelv célja

Elsődleges célja, a 18. életévüket be nem töltött és a Magyar Cserkészszövetséggel (továbbiakban Szövetség) kapcsolatban álló cserkészek védelme.

Az irányelv kiterjed a Szövetségben valamennyi gyermekkel foglalkozó vezető vagy a gyerekekkel kapcsolatba kerülő felnőtt (foglalkozásokon, túrákon, portyákon, táborozásokon, közös programokon) gyermekekkel szemben tanúsított magatartására.

Alapvető rendező elv a gyermekek mindenek felett álló érdeke, a gyermek testi, értelmi, érzelmi, lelki és szociális fejlődésének biztosítására irányuló felelősségvállalás. Az irányelv a bántalmazás, zaklatás valamennyi fajtájára kiterjed (elhanyagolás, érzelmi-, fizikai bántalmazás, szexuális, verbális, fizikális, virtuális – pl.: SMS, e-mail, közösségi oldalakon keresztül történő érintkezés).

Az irányelvben megfogalmazott értékek fontos szerepet kell, hogy kapjanak:

- a Szövetség által szervezett, hivatalos és nem hivatalos eseményeken,
- a kerületek által szervezett, hivatalos és nem hivatalos eseményeken,
- a csapatok és az annál kisebb egységek által szervezett, hivatalos és nem hivatalos eseményeken,
- a külföldi szervezésű eseményeken (konferencia, tábor),
- minden nyilvános szereplésen,
- minden egyéb olyan alkalommal, melyen a cserkész cserkész minőségében van jelen,

Elvárt viselkedési és magatartási formák

A gyermekkel foglalkozó cserkészvezető (továbbiakban vezető) a gyermek érdekeinek biztosításával – előtérbe helyezésével – köteles betartani az alábbi gyermekvédelmi szempontokat:

Kerülendő magatartás és viselkedési formák

- tilos a gyermeket bármilyen módon bántalmazni, beleértve a fizikai, érzelmi, lelki és szexuális zaklatást is,
- tilos a gyermekkel szemben fenyegetést, kényszert alkalmazni, kivéve a gyermek életének vagy testi épségének védelmét szolgáló rendkívüli helyzetet (baleset elkerülése, mentési szituáció),
- tilos a gyermeket emberi méltóságában sértő, becsmérítő kifejezésekkel illetni,
- a gyermekkel a kapcsolatfelvétel a szülő, törvényes képviselő (a továbbiakban: szülő) tudtával lehetséges,
- a kapcsolatfelvételt követően a szülőket tájékoztatni kell a vezető és a gyermek közötti kapcsolattartási formákról, amennyiben a szülő a folyamatos működéshez szükséges direkt kapcsolattartás formája ellen kifogást emel, az adott gyermek esetében a szülő által kifogásolt kapcsolattartási forma nem alkalmazható,
- kerülni kell a gyermek személyével szembeni negatív kritikát; sértő kifejezéseket.

Ajánlott magatartás és viselkedési formák

- bátorító és építő jellegű visszajelzés a gyermek rossz teljesítménye esetén is;
- a gyermek érdekeinek szem előtt tartása a versenyhelyzetben
- a gyermekkel szembeni nyitott viselkedés,
- partneri kapcsolat fenntartása a gyermek szüleivel, valamint a gyermek további nevelőivel (pl. tanárok).

Bántalmazásra utaló jelek

A bántalmazásra utaló jelek leírása a felismerésük megkönnyítése érdekében:

- ismeretlen eredetű sérülések, zúzódások,
- hirtelen bekövetkező magatartásváltozás (zárkózottá válás, indokolatlan késések, társaival szembeni hirtelen viselkedés-változás),
- hirtelen bekövetkező teljesítménycsökkenés,
- a gyermek vallomása bántalmazásról,
- a gyermek külsejében bekövetkező negatív változás (például súlyvesztés, mindennapi megjelenésben történő változás, koszos ruházat stb.).

Bántalmazás észlelése, illetve gyanúja esetén követendő eljárás

Bántalmazás észlelése, illetve gyanúja esetén a vezetőt az alábbi kötelezettségek terhelik:

- amennyiben a gyermekkel foglalkozó vezető a fent leírtak alapján bántalmazásra utaló jelet észlel a gyermekén vagy a gyermek viselkedésében, köteles azt jelezni a rajparancsnoknak és a csapatparancsnoknak, valamint a szülőnek (amennyiben nem ő a vélelmezett elkövető),
- bántalmazás észlelése, gyanúja esetén, illetőleg, ha a gyermek szól a vezetőnek a bántalmazásról, a vezető köteles szenzitív módon kivizsgálást kezdeményezni, és amennyiben a csapat az esetet a szülő bevonásával nem vizsgálja ki, köteles azt haladéktalanul a Szövetség elnökségének jelezni,
- a vezető köteles azon lehetőségéről az érintett gyermeket és szülőt tájékoztatni, hogy a gyermek bántalmazása vagy annak gyanúja esetén a gyermek, a szülő, a vezető közvetlenül is fordulhat a Szövetség elnökségéhez, és igényük esetén az elnökség tájékoztatja az érintettet a Szövetség által gyermekvédelmi ügyben kijelölt pszichológus elérhetőségéről,
- amennyiben a fentebb felsoroltak nem látszanak célravezetőnek, illetve eredményesnek, úgy a gyámhatóság haladéktalan tájékoztatása,
- a jelzett és/vagy észlelt bántalmazásról jegyzőkönyvet kell készíteni.

Felhasznált irodalom

- Aronson, E. (2009): Columbine után – Az iskolai erőszak szociálpszichológiája. Ab Ovo Kiadó, Budapest.
- Buda Mariann: Iskolai erőszak, iskolai zaklatás http://www.fordulopont.hu/FP-41_buda.pdf
- CHILD PROTECTION TOOLKIT https://www.ourcommunity.com.au/files/ICDA/Child_Protection_Toolkit_2016_Online.pdf?pdf=child-protection
- CHILD PROTECTION TOOLKIT <https://www.waggs.org/en/resources/child-protection-toolkit/>
- Csehák Hajnalka – Drávucz Margit: Zaklatott gyermekek. In: Fordulópont 41. szám. http://www.fordulopont.hu/FP-41_csehak-dravucz.pdf
- Eliot R. Smith – Diane M. Mackie (2004): Szociálpszichológia Osiris Kiadó, Budapest.
- Gyermekjogi Projektfüzetek: Alapvető Jogok Biztosának Hivatala. 2008-2012. <http://www.ajbh.hu/projektfuzetek>
- Herczog Mária – Gyurkó Szilvia (2006): Gyermekkorú elkövetők az igazságszolgáltatás és az ellátórendszer határán. OKRI, Budapest.
- Herczog Mária – Kovács Zsuzsanna (2004): A gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése, kezelése és felismerése. 1. sz. Módszertani levél háziorvosok, házigyermekorvosok, védőnők, gyermekegészségügyi szakemberek részére. MAVÉ, Budapest.
- Herczog Mária (2005): A gyermekek elleni erőszak más megközelítésben – a bántalmazó rendszer. In: Belügyi Szemle. 2005, LIII. Évf. 9. szám.
- Herczog Mária (2004): A gyermekkori testi fenyegetés, bántalmazás és az érintettek nevelési eszközei áldozatok és vélemények II. kötet OKRI, Budapest.
- Herczog Mária (2007): Gyermekbántalmazás, Complex Kiadó, Budapest.
- Katonáné Pehr Erika – Herczog Mária (2010, szerk.): A Gyermekvédelem nagy kézikönyve. Complex kiadó, Budapest.
- Keeping Scouts Safe From Harm. WOSM's Position Paper on Child and Youth Protection https://issuu.com/worldscouting/docs/keepingscsafefromharm_en
- Dr. Keller Éva: A gyermekbántalmazás igazságügyi orvosszakértői szempontjai, előadás „Lyukak a védőhálón” konf. 2012. máj. 23. Bp.
- Kovács Szilvia (2007, összeáll.): Módszertani segédlet a gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekekkel szembeni szexuális visszaélések eseteire. Felismerés és Jelzés. Budapest Főváros Önkormányzatának Módszertani Gyermekvédelmi Szakszolgálat, Budapest. http://www.tegyesz.hu/file/Szakmai_informaciok/Kiadvanyok/modszertani_segedlet_2012.pdf

Módszertani ajánlás tervezet: Gyermekbántalmazás és elhanyagolás. Készült az Országos Gyermkegészségügyi Intézet gondozásában. http://www.ogyei.hu/upload/files/gyermekb_modszertani_ajanlas.pdf

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ. A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan. 2. átdolgozott kiadás http://www.kormany.hu/download/c/72/b0000/modszertani_utm_bantalmazas_megelozes_2.pdf

Rácz Andrea: A gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények, mint a gyermeki jogok tagadása - online

Safe from Harm! Creating a safe environment for Children a young people in youth organisations. (2013)

Útmutató az előítéletes alapú iskolai zaklatás megelőzéséhez és kezeléséhez http://iskolaizaklatas.hu/sites/default/files/iskolaizaklatas_utmutato.pdf

Velkey László (1994): A „megvert”, „megkínzott”, „megrázott”, „bántalmazott” gyermek syndroma. In: Gyermekgyógyászat 1994/4. szám.

Wolfe, D. A. – McIsaac, C. (2010): Distinguishing between Poor/Dysfunctional Parenting and Child Emotional Maltreatment. Ottawa: Public Health Agency of Canada.

Youth Protection. How to Protect Your Children From Child Abuse: A Parent's Guide [https://filestore.scouting.org/filestore/pdf/100-015\(15\)_WEB.pdf](https://filestore.scouting.org/filestore/pdf/100-015(15)_WEB.pdf)

Nem volt elég, tanulni akarok!

http://www.scout.org.hk/article_attach/16488/Adults_in_Scouting_Policy_EN.pdf

http://www.scout.org.hk/article_attach/23436/YouthProgrammePolicy_EN_FINAL.pdf

Logszabályok

Magyarország Alaptörvénye (Alaptörvény)

1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről (Gyermekek jogi Egyezmény)

2009. évi CLXI. törvény a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermek jogairól szóló egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv megerősítéséről és kihirdetéséről

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.)

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)

1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról (Pp.)

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.)

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (Be.)

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről (Szabs. tv.)

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről (Nkt.)

1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (Szt.)

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről (Eütv.)

2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról (Infotv.)

1997. évi XLVII. törvény az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről (Eüak.)

2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról

2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről

1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (Rtv.)

2009. évi LXXII. törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról (Tvtv.)

2005. évi CXXXV. törvény a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről

1992. évi LXXIX. törvény a magzati élet védelméről

2000. évi LIX. törvény a kényszermunka felszámolásáról szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1957. évi 40. ülészakán elfogadott 105. számú Egyezmény kihirdetéséről

2001. évi XXVII. törvény a gyermekmunka legrosszabb formáinak betiltásáról és felszámolására irányuló azonnali lépésekről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1999. évi 87. ülészakán elfogadott 182. számú Egyezmény kihirdetéséről

2006. évi CII. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről
2007. évi XCII. törvény a Fogytékossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről
- 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról (Gyer.)
- 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről (Gyár.)
- 235/1997. (XII. 17.) Korm. rendelet a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról (Ar.)
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet, a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (NMr.)
- 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről
- 49/2004. (V. 21.) ESzCsM rendelet a területi védőnői ellátásról (védőnői rendelet)
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (SzCsMr.)
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról (Nkt. Vhr.)
- 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról
- 32/2007. (OT 26.) ORFK utasítás a családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására (ORFK ut.)
- ENSZ Gyermekjogi Bizottságának kommentárjai

Tartalom

Miért született ez a kiadvány?	7
Azt szeretnénk, ha ez a könyv...	8
Kinek szánjuk a kiadványt?	9
A cserkészmódszerről röviden	10
Kapcsolatom a gyermekvédelemmel	11
Bizalom a cserkészetben	13
A vezetői szerep	24
A biztonságos környezet megteremtése	30
A gyermekek jogai (társadalomban, családban)	32
Alapfogalmak, definíciók	34
A gyermekbántalmazás rizikófaktorai	39
A gyermekbántalmazás felismerése, a bántalmazásra utaló gyanújelek	41
Mit kezdünk a közösségünkön belül a bántalmazással?	44
Kik a veszélyeztetettek és kik válhatnak zaklatóvá?	53
A következményekről	55
Gyermekvédelmi probléma vezetettjeid között	56
Jogaink és kötelességeink	58
Utak a Szövetségünkben	59
Irányelvek a Magyar Cserkészszövetség gyermek- és ifjúságvédelmi feladataihoz	65
Felhasznált irodalom	68
Jogszabályok	70

„Kiesett az őrsből, pedig neki lett volna a legnagyobb szüksége megtartó közösségre.”

„Az őrsvezetőm hatására mertem elkezdeni az egyetememet. Tőle megkaptam azt a biztatást és támogatást, amit a családomtól nem.”

„Úgy kiabált velem a rajvezetőnk, ha valamit elrontottam, hogy legszívesebben sírva fakadtam volna.”

„Olyan dolgokat is elmondtak nekem a gyerekek, amire nem voltam felkészülve, de örültem a bizalmuknak.”

Ismerősek ezek a mondatok? Hallottunk már hasonlókat?

Minden cserkészközösség elsődleges célja, hogy testi-
leg és lelkiileg biztonságos környezetet alakítson ki tag-
jai számára. A jó szándékon túl ez azonban szakmai
ismereteket és módszertani gyakorlatokat is megkíván.

Tényleg tudjuk, mivel és hogyan segíthetjük cserkészjeinket?

Ez a kiadvány reményeink szerint éppen abban
a felelősségteljes és folyamatos munkában nyújt támaszt,
amelyet minden kisközösség-vezetőnek el kell végeznie.
Azért, hogy támogató, inspiráló és egészséges közeg-
ben fejlődhessenek a rájuk-ránk bízottak. Kalandra fel!

